

I. РЕШЕНИЯ НА НАКАЗАТЕЛНАТА КОЛЕГИЯ

1. Производството по реабилитация чрез акт на съда не е свързано с осъществяване на задачите по чл. 1 от НПК, а доколко изтърпяването на наказанието по осъждането е довело до постигане на целите в чл. 36, т. 1 и 2 от НК спрямо осъденото лице. Това очертава кръга на обстоятелствата, които подлежат на установяване в производството по Глава 34, раздел II от НПК, компетентният да го стори съд и с какви доказателства и процесуални средства, при реални гаранции на правото на защита на осъдения и съответен контрол за правилността на постановения съдебен акт.

Чл. 86 и чл. 87 от НК

Чл. 434, ал. 2, т. 1 от НПК

Решение № 110 от 02.05.2017 г. по нак. дело № 300/2017 г., I н. о., докладчик съдия Николай Дърмонски

Производство по реда на Глава тридесет и трета на НПК.

Образувано е по искане на Окръжния прокурор на Окръжна прокуратура-Търговище на основание чл. 420, ал. 1, предл. първо от НПК и има за предмет разпореждане № 415/22.11.2016 г., постановено по ЧНД № 222/2016 г. от Окръжен съд-Търговище, което се атакува с доводи по чл. 422,

ал. 1, т. 3 от НПК. Иска се отмяна на съдебния акт и връщане на делото за ново разглеждане от друг състав на окръжния съд.

ВКС приема искането за допустимо, а разглеждайки го по същество и за ОСНОВАТЕЛНО, макар и не само по изложените в него съображения:

Частното наказателно дело № 222/2016 г. по описа на Окръжен съд-Търговище е било образувано по молба на основание чл. 434, ал. 1 от НПК от осъдения С. Д. С. от Търговище за реабилитация за осъждането му по НОХД № 16/2009 г. по описа на същия съд за извършени от него престъпления по чл. 339, ал. 1 от НК, по чл. 142, ал. 2, т. 2, 5 и 6 от НК и по чл. 198, ал. 1 от НК, за които му е било наложено на основание чл. 23, ал. 1 от НК общо наказание от 3 години лишаване от свобода. Същото е било изтърпяно ефективно до 25.10.2011 г., когато с определение № 688 от същата дата по ЧНД № 985/2011 г. на Окръжен съд-Плевен е бил условно предсрочно освободен от изтърпяване на остатъка от наказанието от 6 месеца и 26 дни лишаване от свобода с изпитателен срок в същия размер. Или, след 21.05.2012 г. е започнал да тече срокът по чл. 87, ал. 1 от НК, след изтичане на който осъденото лице би могло да поиска реабилитация на това му осъждане или да настъпи такава по право по силата на чл. 86, ал. 1, т. 2 от НК. Именно последната хипотеза е съзрял съдията-докладчик по делото, постановявайки разпореждането си № 415 от 22.11.2016 г., с което е прекратил производството по така образуваното ЧНД и е разпоредил „копие” (а не препис) да се изпрати на бюро съдимост при Районен съд-Търговище за отразяване на настъпилата реабилитация.

Това разпореждане не е било обжалвано или протестирано и е влязло в законна сила на 09.12.2016 г.

На 14.12.2016 г. окръжният прокурор на Окръжна прокуратура-Търговище е изискал делото, като едновременно с това е поискал актуална справка за съдимостта на осъдения С. и се е снабдил с такава изх. № 165 от 20.02.2017 г. с отразени в нея две негови осъждания : 1) по НОХД № 215/1991 г. на Военен съд-Варна, с отбелязване на реабилитацията му по право на основание чл. 86, ал. 1, т. 1 от НК, и 2) това по НОХД № 16/2009 г. на Окръжен съд-Търговище, за чиято реабилитация по реда на Глава 34, раздел II от НПК е било образувано ЧНД № 222/2016 г. на ОС-Търговище, приключило с атакуваното пред ВКС разпореждане. Разкриването на това обстоятелство, което не е било известно на съда, е в основата на искането му за възобновяване на производството по ЧНД за произнасяне по съществуващото на молбата на осъдения.

Касационният състав намира, че за отговор относно допустимостта и основателността на отправеното от окръжния прокурор искане за възобновяване на наказателното дело следва да вземе отношение по характера на производството, законовата процедура, вида на съдебния акт за решаване на делото по същество и юридическата му сила.

Реабилитацията е институт на материалното наказателно право, насочен към заличаване на факта на осъждането и на извъннаказателните последици на това осъждане, които отменя за в бъдеще. Тя обаче не може да заличи факта на престъплението и на наказанието, както и значението, което те имат за страничните (вторични) правни последици, в тяхното разнообразие, извън наказанието, включително и при индивидуализацията на наказателната отговорност на лицето при последваща престъпна дейност. Докато за настъпване на реабилитация по право законодателят е предявил установяването без какъвто и да е формален акт на определени предпоставки,

свързани с възрастта на осъдения, вида и размера на наложеното му за първи път наказание и изтичането на определен срок на правомерно негово поведение след изтърпяването му, то за съдебната реабилитация изискванията в чл. 87 от НК са свързани и с изводи на съда относно характера на това поведение и за заличаване последиците от умишленото деяние. Или, производството по реабилитация чрез акт на съда не е свързано с осъществяване на задачите по чл. 1 от НПК, а доколко изтърпяването на наказанието по осъждането е довело до постигане на целите в чл. 36, т. 1 и 2 от НК спрямо осъденото лице. Това очертава кръга на обстоятелствата, които подлежат на установяване в производството по Глава 34, раздел II от НПК, компетентният да го стори съд и с какви доказателства и процесуални средства, при реални гаранции на правото на защита на осъдения и съответен контрол за правилността на постановения съдебен акт. Правната му сила не е обвързана със силата на пресъдено нещо, като при отхвърляне на молбата на осъдения нова е допустима с изтичане на едногодишен срок, с изключение на по-раншно възстановяване на причинените вредни последици, когато изпълнението на това изискване, при липса на уважителни причини за това, е било основанието за отказ за постановяване на исканата реабилитация.

По силата на чл. 419, ал. 1 вр.чл. 341, ал. 1 вр.чл. 436 от НПК влезният в сила съдебен акт (определение) при постановяване или отказ за съдебна реабилитация може да бъде предмет на проверка от касационната инстанция по реда на Глава 33 от НПК на посочените в нея основания. В случая окръжният прокурор се позовава на основанието по чл. 422, ал. 1, т. 3 от НПК поради новооткрито обстоятелство – предишно осъждане на С., реабилитирано по право на основание чл. 86, ал. 1, т. 1 от НПК, което не е фигурирало в представеното с молбата за реабилитация на последния

свидетелство за съдимост, но издадено му „за работа-шофьор”. Това осъждане за действията забраната по чл. 86, ал. 2 от НК и съществено се отразява върху реабилитацията на второто му осъждане от компетентния съд, а именно Окръжен съд-Търговище. Не е спорно, че това обстоятелство не е било известно на съдията-докладчик, който обаче безцеремонно е пренебрегнал процедурата по разглеждане и решаване на делото и е постановил недопустим съдебен акт. Установяването му е чрез представяне на посочените в чл. 434, ал. 2, т. 1 от НПК доказателства – препис от присъдата или при унищожено наказателно дело – препис от бюлетина за съдимост, т.е. с оглед характера на обстоятелството се преценяват пътят и средствата за доказването му. Утвърдена е съдебната практика, че новите или неизвестните обстоятелства от съществено значение за решаване на делото следва да се разкрият чрез разследване. В случая, макар да не може да се говори за типично „разследване”, събраната справка за съдимост от прокурора е достатъчна за доказване на осъждането. Всъщност, това е бил по-малкият проблем по делото, доколкото молбата на осъдения е била за провеждане на производство за съдебна реабилитация на второто му осъждане. Много по-сериозни са останалите нарушения, допуснати от съдията-докладчик.

Както бе посочено и по-горе, съдията-докладчик, неизвестно защо, е решил да разгледа молбата на осъдения еднолично, а не със съдебния състав, в закрито, а не в открито съдебно заседание с призоваване на молителя, при задължителното участие на прокурор. Могъл е единствено да се произнесе по компетентността (родова или местна) на окръжния съд, но това не е спорно.

Отделно от това, не е проконтролирал спазването от последния на изискването на чл. 434, ал. 2, т. 1 от НПК – да представи или препис от присъдата за осъждането си, или препис от бюлетина за съдимост, т.е.

справка или свидетелство за съдимост „за реабилитация”, в което да се отразят всичките му осъждания според правилата за работа на бюрата за съдимост, като „укритото” би могло да се изясни и в съдебното заседание.

Съдията-докладчик е постановил и недопустим съдебен акт по съществуващото на делото – разпореждане, в разрез с чл. 32, ал. 1, т. 3 и чл. 436, ал. 1 от НПК, последният сочещ постановяването на „определение”, в което съдът (бил той и в едноличен състав) да изложи съображенията и решението си по молбата за реабилитация на осъдения. По този начин съществено са засегнати както правото на прокурора да участва в разглеждане на делото, така и правото на защита на молителя С. да защити основателността на молбата си за съдебна реабилитация на второто му осъждане. Това са особено съществени процесуални нарушения, даващи основание по чл. 422, ал. 1, т. 5 от НПК за намеса на ВКС, но по искане на главния прокурор. В конкретния случай обаче и разкриването от окръжния прокурор на неизвестното за съда обстоятелство е достатъчно за отмяна на атакувания съдебен акт и връщане на делото за новото му разглеждане от съответен съдебен състав от стадия на съдебното заседание.

2. Становището на частния обвинител няма обвързващ характер за решението на съда да проведе съкратено съдебно следствие. Като страна в процеса той е подчинен на процесуалните ограничения на развитото се диференцирано производство и не може да релевира факти, несъвместими с обстоятелствената част на обвинителния акт и да претендира тяхното установяване

Чл. 371, т. 2 от НПК

ТРОСНК№1/2008 г. т. 8

Решение № 24 от 12.05.2017 г. по нак. дело № 171/2017 г., II н. о., докладчик съдия Елена Авдева

Производството по делото е образувано на основание чл. 346, т. 1 от НПК по жалба частния обвинител против решение № 277/15.11.2016 г. по внохд № 446/2016 г. на Пловдивския апелативен съд.

Жалбата съдържа всички касационни основания по чл. 348, ал. 1 от НПК – нарушение на закона, съществени нарушения на процесуалните правила и явна несправедливост на наложените наказания.

Повереникът твърди, че ”съдът неправилно е преценил събраните гласни доказателства, при което погрешно е възприел фактическата обстановка по делото”. Според жалбоподателя починалият пешеходец се е намирал плътно в дясната половина на пътното платно, тъй като тротоарите са били заети от паркирани превозни средства, поради което не е съпричинил произшествието.

В заключение се отправя искане за отмяна на обжалваното решение и налагане на по-тежко наказание на подсъдимата.

Върховният касационен съд, второ наказателно отделение, след като обсъди доводите на страните и извърши проверка в пределите на чл. 347, ал. 1 от НПК, установи следното:

Оплакванията на повереника на частната обвинителка за съществени процесуални нарушения във въззивната процедура са напълно несъстоятелни. По същество те целят установяване на обстоятелства относно движението на пострадалия пешеходец, каквито не са посочени в обвинителния акт. Твърдението на жалбоподателя, че пострадалият се е движел **в дясната част на пътното платно**, влиза в съществено противоречие с обстоятелствената част на обвинителния акт. Тук е мястото се припомни, че фактическата и правна рамка на обвинението се определят единствено от прокурорската институция съгласно нейните правомощия по чл. 127, т. 3 от Конституцията на РБ да привлича към отговорност лицата, които са извършили престъпления, и да поддържа обвинението по наказателни дела от общ характер. Частният обвинител като акцесорен субект на наказателния процес подпомага държавното обвинение, но не го измества. Правата му по чл. 79 от НПК не включват намеса във формулирането на обвинителната теза.

Наред с тези процесуални постулати настоящият казус налага да се обърне внимание и на процедурата, по която е протекло инстанционното му разглеждане. Пред първата инстанция подсъдимата, при условията на чл. 371, т.2 от НПК, признала изцяло фактите, изложени в обстоятелствената част на обвинителния акт и се съгласила да не се събират доказателства за тях. Частната обвинителка и нейният повереник адвокат М. Й. също изразили съгласие за този ред на съдебното дирене. Макар становището им да няма обвързващ характер за решението на съда да проведе съкратено съдебно следствие, като страна в процеса те са подчинени на процесуалните ограничения на развитото се диференцирано производство. Ето защо е недопустимо и на това основание да релевират факти, несъвместими с

обстоятелствената част на обвинителния акт *Вж. ТРОСНК 1/2008 г. т.8* и да претендират тяхното установяване.

Оплакването за нарушение на материалния закон е заявено единствено като релация на съществените процесуални нарушения, предмет на обсъждане по-горе, поради което настоящият състав ги намира за неоснователни. За пълнота на изложението и в отговор на касационната жалба все пак се заслужава да се отбележи, че приносът на пострадалия за настъпилния общественоопасен резултат не е обективен признак от престъпния състав по чл. 343, ал. 1 от НК.

3. Възобновяването на административнонаказателното производство с решение за прекратяването му и отмяната на наказателното постановление от гледна точка на наказателния процес представляват новооткрито обстоятелство по смисъла на чл. 422, ал. 1, т. 3 от НПК, което е възникнало след постановяването на въззивното решение и следователно не е било известно на наказателния съд, който е отменил присъдата на първата инстанция и е прекратил производството от общ характер. Новото обстоятелство е разкрито чрез разследване, тъй като се касае до съдебно решение, постановено в рамките на съдебен процес, иницииран от орган на прокуратурата, съобразно неговата компетентност и с оглед правомощията му да извършва разследване.

ТР № 3/2016 г. на ОСНК

чл. 420, ал. 1, вр. чл. 422, ал. 1, т. 3 от НПК

Решение № 128 от 19.07.2017 г. по нак. дело № 574/2017 г., III г. о., докладчик съдия Красимира Медарова

Производството пред ВКС е по глава XXXIII от НПК.

Образувано е на осн. чл. 420, ал. 1, вр. чл. 422, ал. 1, т. 3 от НПК по искане на Окръжен прокурор при Окръжна прокуратура – гр. Ловеч за възобновяване на н.о.х.д. № 238/2016 г. по описа на Районен съд-гр. Троян, III наказателен състав и за отмяна на решение № 100 от 21.10.2016 г. по в.н.о.х.д. № 211/2016 г., по описа на Окръжен съд – Ловеч.

В искането за възобновяване се посочва, че Окръжен съд- Ловеч е отменил първоинстанционната присъда на РС- Троян и прекратил наказателното производство по делото, водено срещу Г. Г. И., на осн. чл. 24, ал. 1, т. 6 от НПК, поради това, че за същото деяние спрямо Г. е налице административно наказателно производство, което е приключило с окончателен акт преди образуването на наказателното производство от общ характер.

Впоследствие административнонаказателното производство по делото е възобновено, на осн. чл. 70, б. ”в” от ЗАНН с решение на Административен съд - гр. В. Търново, с което е отменено влязлото в сила наказателно постановление и е прекратено производството по издаването му.

С оглед изложените съображения, окръжният прокурор на Ловеч, при условията на чл. 422, ал. 1, т. 3 от НПК прави искане за възобновяване на

наказателното производство от общ характер и за отмяна на въззивното решение, както и за връщане на делото за ново разглеждане.

Позовава се на обстоятелството, че в производството пред първия съд не са били налице данни за приключилото административно наказателно производство спрямо Г. Г.

Върховният касационен съд, трето наказателно отделение, след като обсъди доводите на прокуратурата и в пределите на правомощията си извърши проверка за наличието на основанията за възобновяване по чл. 422, ал. 1, т. 3 от НПК, намери следното:

Искането за възобновяване е процесуално допустимо, поради което следва да бъде разгледано по същество.

Същото е направено по отношение на акт от категорията по чл. 419, ал. 1, пр. 1 от НПК, влязло в сила решение на окръжен съд, непроверено по касационен ред, от активно легитимирана страна, окръжен прокурор и е постъпило в законовия шестмесечен срок по чл. 421, ал. 1 от НПК - изпратено е по пощата на 13.04.2017 г., като решението е влязло в сила на 07.11.2016 г. В решението неправилно е посочено, че не подлежи на обжалване, тъй като се касае за акт от категорията на визираните в разпоредбата на чл. 346, т. 4 от НПК. Поради липсата на жалба решението влиза в сила с изтичане срока за обжалване, по арг. от чл. 412, ал. 2, т. 3 от НПК, който е 14-дневен.

Разгледано по същество, искането за възобновяване е основателно по следните съображения:

С присъда № 14 от 23.06.2016 г. на РС – Троян, постановена по н.о.х.д. № 238/2016 г., подсъдимата Г. Г. И. е призната за виновна относно това, че на

03.12.2015 г. около 08.00 часа, на Кооперативен пазар в гр. Т., [област], при условията на повторност държала акцизни стоки без бандерол, когато такъв се изисква по закон, на обща стойност 95.99 лв., поради което и на осн. чл. 234, ал. 2, т. 1, вр. ал. 1, пр. 2, вр. чл. 28, ал. 1 от НК и чл. 55, ал. 1, т. 1 от НК е осъдена на лишаване от свобода за срок от шест месеца, които да изтърпи в затвор или затворническо общежитие от закрит тип при първоначален строг режим.

Със същата присъда, на осн. чл. 68, ал. 1 от НК съдът е постановил подсъдимата Г. да изтърпи отделно и наказанието от шест месеца лишаване от свобода, определено със споразумение по н.о.х.д. № 1026/13 г., на РС-Плевен, в сила от 26.04.2013 г.

С присъдата съдът се е разпоредил с веществените доказателства и е осъдил Г. да заплати разноските по делото.

С въззивно решение № 100 от 21.10.2016 г. по в.н.о.х.д. № 211/2016 г. на Окръжен съд-Ловеч е отменена изцяло присъда № 14 от 23.06.2016 г. на РС – Троян и е прекратено наказателното производство по делото, поради нарушение на забраната, инкорпорирана в принципа „ne bis in idem”.

Окръжният съд е обосновал отмяната на присъдата и прекратяването на наказателното производство с изисканото и приложено административнонаказателно производство, приключило с влязло в сила на 22.02.2016 г. Наказателно постановление № 52/09.02.2016 г. на Началника на Митница С. срещу Г. Г. И., за което е преценил, че касае идентични факти с инкриминираните по наказателното производство от общ характер. Последното обстоятелство, както и фактът, че административнонаказателното производство /оценено като производство с наказателен характер/ е

приключило с влязъл в сила окончателен акт, съобразени в светлината на задължителните указания, дадени с ТР № 3/2016 г. на ОСНК на ВКС относно приложението на принципа „*neb is in idem*” са обусловили отмяната на присъдата на районния съд и прекратяването на наказателното производство от общ характер.

След постановяването на въззивното решение, по предложение на Окръжен прокурор при Окръжна прокуратура – Велико Търново, административно наказателното производство, приключило с влязло в сила НП № 52/09.02.2016 г. е било възобновено на осн. чл. 70, б.”в” от ЗАНН, с Решение № 20 от 01.02.2017 г. по к.н.а.х.д. № 10409/2016 г., с което наказателното постановление е било отменено и административнонаказателното производство по издаването му - прекратено.

Описаните действия по възобновяване на административнонаказателното производство, с които по същество се заличават последиците от провеждането му, са послужили като основание за окръжния прокурор да направи искане за възобновяване на наказателното производство от общ характер, в хипотезата на чл. 422, ал. 1, т. 3 от НПК, приложима в случаите когато чрез разследване се открият нови обстоятелства от съществено значение за делото, които не са били известни на постановилия решението съд.

ВКС намира искането за възобновяване за основателно и счита, че следва да бъде уважено.

Наличието на стабилен акт, постановен в рамките на административно производство с наказателен характер е абсолютна процесуална пречка по смисъла на чл. 4, пар. 1 от Протокол № 7 към ЕКПЧОС, за продължаването на

образуваното наказателно производство от общ характер с предмет едни и същи факти по отношение на същото лице.

След отмяната на наложената санкция и прекратяването на административното производство с наказателен характер, в рамките на което се е развило преследването срещу лицето, процесуалната пречка е била отстранена и са възникнали предпоставки за провеждане на наказателно производство от общ характер.

Възобновяването на административнонаказателното производство с решение за прекратяването му и отмяната на наказателното постановление от гледна точка на наказателния процес представляват новооткрито обстоятелство по смисъла на чл. 422, ал. 1, т. 3 от НПК, което е възникнало след постановяването на въззивното решение и следователно не е било известно на наказателния съд, който е отменил присъдата на първата инстанция и е прекратил производството от общ характер.

ВКС намира, че е налице и втората изискуема от закона предпоставка – новите обстоятелства да са разкрити чрез разследване, тъй като се касае до съдебно решение, постановено в рамките на съдебен процес, инициран от орган на прокуратурата, съобразно неговата компетентност и с оглед правомощията му да извършва разследване /арг. от чл. 127, т. 2 от КРБ/ като част от функциите на прокуратурата по обезпечаване спазването на законността в страната.

В това отношение съдебната практика е последователна и безпротиворечива /Р № 162/2017 г. на II НО по н.д. № 431/2017 г., Р № 288/2015г. на III НО по н.д. № 944/2015 г./.

Възобновяването на административно наказателното производство със съответните последици безспорно е обстоятелство от съществено значение за наказателното производство от общ характер, доколкото с първото се отстранява процесуална пречка за провеждането му.

С оглед изложените съображения за наличието на предпоставките на чл. 422, ал. 1, т. 3 от НПК основателно е искането за възобновяване на производството по въззивното дело, в.н.о.х.д. № 211/2016 г., ОС - Ловеч с връщането му за ново разглеждане от друг състав на същия съд, тъй като в това производство е постановено решението за прекратяване на наказателното производство и за отмяната на присъдата на първия съд и за което производство новоразкритото обстоятелство има съществено значение.

II. РЕШЕНИЯ НА ГРАЖДАНСКАТА КОЛЕГИЯ

4. За да се определят сумите за уравнение на дяловете, следва да се определи общата стойност на допуснатото до делба имущество. Въз основа на това да се определи стойността на делът на всеки съделител. След като се съпостави стойността на дела на съделителя, със стойността на разпределените му на основание чл. 353 ГПК имоти (вещи) и ако тази на разпределените надвишава стойността на притежавания дял, това е сумата, която следва да се заплати за уравнение на дяловете.

чл. 290 ГПК

чл. 353 ГПК

чл. 34 ЗС

**Решение № 98 от 17.07.2017 г. по гр. д. № 3685/2016 г., I г. о., докладчик
съдия Жанин Силдарева**

Производството е по чл. 290 ГПК.

Образувано е по касационна жалба подадена от К. Х. М. срещу решение № 53 от 27.04.2016 г. по гр. д. № 47/2016 г. на окръжен съд Т., постановено на основание чл. 271, ал. 1 ГПК във фаза по извършване на делбата, с което допуснатите до делба съсобствени между страните недвижими имоти и движими вещи съдът е разпределил по реда на чл. 353 ГПК.

С определение № 66 от 09.02.2017 г., постановено на основание чл. 288 ГПК, е допусната касационна проверка на обжалваното решение по разрешения в него въпрос за метода на определяне сумата за уравнение на дяловете между съделителите.

Касационните доводи са за необоснованост и неправилно прилагане на материалния закон.

Върховният касационен съд разгледа жалбата и провери съдебния акт с оглед посочените касационни основания и съобразно изискванията на чл. 290, ал. 2 ГПК.

По въпроса, по който е допусната касационна проверка, съдът приема, че за да се определят сумите за уравнение на дяловете следва да се определи

общата стойност на допуснатото до делба имущество. Въз основа на това да се определи стойността на дялът на всеки съделител. След като се съпостави стойността на дела на съделителя, със стойността на разпределените му на основание чл. 353 ГПК имоти (вещи) и ако тази на разпределените надвишава стойността на притежавания дял, това е сумата, която следва да се заплати за уравнение на дяловете.

По същество на касационната жалба:

За да постанови решението си, съдът е приел за установено, че страните са бивши съпрузи. По време на брака са придобили множество недвижими и движими вещи в режим на семейна имуществена общност. С решение от 27.06.2012 г. по гр. д. № 684/2009 г. Търговишки районен съд е допуснал да се извърши делба на апартамент в [населено място] с площ от 123.00 кв. м.; на гараж № 20 с площ от 14.47 кв. м.; на шест земеделски имота - ниви в [населено място]; на десет стопански постройки в стопанския двор на същото село; на дванадесет стопански постройки и съоръжения в стопанския двор на [населено място] и на единадесет движими вещи включващи два товарни автомобила, два леки автомобила, трактор, валяци, банциг, абрихт, фреза, точило за заточване на ленти и точило каменно. Делбата е допусната при равни квоти на страните с изключение на поземления имот – нива с площ от 9.501 дка в [населено място], по отношение на която делбата е допусната при квоти 9/20 за ищцата М. и 11/20 за ответника Ш.

Като е взел предвид разнородния характер на съсобствените имоти и вещи, което съставя неудобството за съставяне на дялове, съдът е намерил, че делбата следва да се извърши по способа на чл. 353 ГПК – чрез разпределянето им между съсобствениците. След съобразяване изразените от страните становища относно ползването на имотите, както и това, че

ответникът се занимава с развиване на селскостопанска дейност е извършил разпределяне на общото имущество като в дял на К. М. е поставил:

- апартамента в [населено място], нива с площ от 5.101 дка, съставляваща имот № 031040 по плана на [населено място] с цена 3570.70 лв.;

- нива с площ от 3.529 дка, съставляваща имот № 025029 по плана на същото село с цена 2470.30 лв.; нива с площ от 4.990 дка, съставляваща имот № 026061 по плана на същото село, с цена 3 493.00 лв.; нива с площ от 5.101 дка, имот № [номер] в същото село; с цена 3570.70; нива с площ от 3.529.00 дка, имот № [номер] в същото село с цена 2470.30 лв.; нива с площ от 4.272 дка, имот № [номер] в същото село с цена 2947.68 лв.; нива с площ от 4.272 дка, имот № [номер] в същото село с цена 2947.68 лв.;

- от движимите вещи: товарен автомобил ГАЗ - 66 с рег. [рег.номер на МПС], товарен автомобил ГАЗ - 53 с рег. [рег.номер на МПС]; лек автомобил „ГАЗ – 69А” с рег. [рег.номер на МПС]; Абрихт марка Д., модел СФ-4, № 343, цвят сив; Фреза дърводелска марка ДЗЗ № 122, модел ДФ-3, цвят сив; Точило каменно, всички движими вещи на обща стойност 10260.00 лв.

Всички на обща стойност 113730.36 лв.

В дял на съделителя Ш. Р. Ш. е поставил:

-Нива с площ от 4.990 дка, имот № [номер] по плана на [населено място] на стойност 3493.00 лв.; нива с площ от 4.272 дка, имот № [номер] в същото село с цена 2947.68 лв.;

-Недвижими имоти в [населено място] (стопански сгради и съоръжения построени в стопанския двор): два големи и един малък навес изградени в парцел XXV, в стопанския дворна кооперацията; автомобилен кантар с навес

и помещение към него както и трафопост в същия парцел; две битови сгради и ремонтна работилница изградени в парцел XXIII; бензиностанция изградени в парцел XXVIII; склад за зърно – масивна тухлена постройка 32/12 м. с бетонна площадка построена в парцел VII; ветеринарна служба – две помещения построени в парцел III на стопанския двор; канал за ремонт на автомобили и битова сграда към него изградени в парцел XXIII; парцел XXVII – път , всички на обща стойност 93700 лв.

-НЕДВИЖИМИ ИМОТИ (сгради и съоръжения) в стопанския двор на [населено място], придобити на основание постановление за възлагане):

Работилница – сарашка, построена в парцел III, с размери 5/5 и височина 3 м.; навес-склад за зърно с размери 33/5 и височина 2.5 м. в парцел 6; барака-дъсчена паянтова постройка с размери 12/5 м. и височина 3 м.; административна сграда с размери 10/6 м. и височина 3 м., състояща се от четири канцеларии, построена в парцел 5; кантар автомобилен – 10 тона в парцел 5, всички на обща стойност 4800.00 лв.

- от движимите вещи: лек автомобил марка [марка] с рег. [рег.номер на МПС] ; трактор колесен ЮМЗ – 6 л. с ДК [рег.номер на МПС]; валяци – 3 бр.; банциг марка БУ 801, цвят сив; точило за заточване на ленти за банциг № 3518, всички на стойност 10 200.00 лв.

Общата стойност на този дял възлиза на 112 193.68 лв.

В нарушение на закона и установената практика съдът не е определил стойността на правата на съсобствениците в допуснатото до делба имущество и съпоставяйки тази стойност, със стойността на имуществото, разпределено на съделителя, да определи сумата, дължаща се за уравнение на дяловете. Тази сума се определя като разлика в стойностите на притежавания дял от

допуснатото до делба имущество и стойността на разпределеното в дял имущество, когато последната е по-голяма.

Това е основание по чл. 281, т. 3 ГПК решението в тази част да бъде отменено.

При проверка на решението съдът констатира, че в дял и на двамата съделители е поставен един и същи имот: нива с площ от 4.272 дка, съставляваща имот № [номер], в м. [име], в землището на [населено място]. Правна последица от това е неизвършване на делба на този имот. Направеното в този смисъл възражение в касационната жалба съставлява искане за допълване на решението на въззивния съд с извършване делба и на този имот, което е основание за връщане на делото на въззивния съд за произнасяне по това искане. Съсобствеността върху този имот може да бъде прекратена също чрез разпределянето му в дял на единият съсобственик. Тъй като това ще се отрази върху стойността на дела, в който ще се постави имота, това е от значение и при определяне дали се дължат суми за уравнение на дяловете и в какъв размер.

5. Допуска се съществено процесуално нарушение на нормата на чл. 188, ал. 1 ГПК /отм./ и чл. 157, ал. 3 ГПК /отм./ сега чл. 235, ал. 1 ГПК и чл. 202 ГПК/, ако съдът възприеме и изгради своето решение на медицинско заключение с даден отговор за „най- вероятната причина“ без да изгради вътрешно убеждение за наличие или липса на причинна връзка и без да съобрази кои от фактите, респ. връзките между тях, свързани с дадените от експертизата отговори са предмет на специални в случая медицински знания и по отношение на кои факти следва да

изгради извод за причинно-следствена връзка по опитните правила и логика при преценка на доказателствения материал. Ако вещите лица посочват релевантна за отговорността причина като „най- вероятна” от това не следва пряко извод за липса на пълно и главно доказване. От решаващо значение е дали останалите причини следва да бъдат изключени като вероятност поради обстоятелства, установени по делото извън предмета на медицинското заключение или на основание констатации в него, съобразно приетите доказателства, включително свидетелски показания.

Съдът постановява своето решение по вътрешно убеждение и при изграждането на това вътрешно убеждение от значение са всички факти и връзки между тях, както и опитните правила и логика при преценка на доказателствения материал. С оглед на това решение, в което фактическите и правни изводи на съда са изведени стриктно на база заключенията на вещото лице без съобразяване на всички факти, връзки между тях, опитните правила и логика се явява порочно. Противното би обезмислило решаващата роля на съда.

чл. 290 ГПК

чл. 49 ЗЗД

чл. 52 ЗЗД

чл. 235, ал. 1 ГПК

чл. 202 ГПК

Решение № 43 от 04.09.2017 г. на ВКС по гр. д. № 3143/2016 г., III г.о., докладчик съдия Олга Керелска

Производството е по чл. 290 ГПК.

Образувано е по касационна жалба на В. П. В., чрез процесуалния ѝ представител адв. М. З. от САК за срещу решение № 368/26.02.2016 г., постановено по в. гр.д. №1379/2015 г. на Софийския апелативен съд , ГК, 8-ми състав, с което е потвърдено решение № 18950/28.11.2014 г., постановено по гр.д. №9297/2012 г., I-21 състав на СГС, ГО, с което са отхвърлени исковете предявени от В. П. В. срещу [фирма], [населено място] и [фирма], [населено място], с правно основание чл. 49 във вр. чл. 45 ЗЗД за солидарно заплащане на обезщетение за неимуществени вреди, причинени от смъртта на детето ѝ вследствие неправилно диагностициране и лечение в размер на 50 000 лв., ведно със законната лихва върху тях от предявяване на исковата молба до окончателното им плащане и В. П. В. е осъдена да заплати на САГБАЛ [име] ЕООД разноски в размер на 2710 лв.

В касационната жалба се правят оплаквания за необоснованост на обжалваното решение като се твърди, че решаващите изводи на съда не кореспондират със събрани по делото доказателства , които са от съществено значение. Иска се отмяна на решението и вместо него постановяване на ново решение, с което предявените искове да бъдат уважени.

Ответникът по касационната жалба [фирма], чрез адв. Е. М., оспорва касационната жалба. Счита, че решението е постановено въз основа на

цялостен анализ на събраните по делото доказателства, а касационната жалба е изградена на извадени от контекста цитати на експертните заключения и свидетелски показания. Моли касационната жалба да се остави без уважение.

Ответникът по касационната жалба и [фирма], [населено място], чрез адв. Б. също оспорва касационната жалба. Застъпва становище, че по делото са били допуснати всички доказателствени искания на касатора в т. ч. и разпит на свидетели – лекари, чиито показания са взети предвид и от експертите по приетите съдебно–медицински експертизи. Счита, че обжалваното решение е постановено при цялостен анализ на всички събрани по делото доказателства. Моли да му се присъдят направените пред касационната инстанция разноски в размер на 2 710 лв. адвокатско възнаграждение.

Третото лице-помагач д-р М. Е. А. от [населено място], изразява становище за неоснователност на касационната жалба.

Третото лице – помагач - [фирма] България, [населено място], не взема становище по касационната жалба.

С определение № 15/10.01.2017 г. по делото, Върховният касационен съд, състав на Трето гражданско отделение, е допуснал въззивното решение до касационно обжалване по въпроса за необходимостта от обсъждане и съпоставяне на заключенията на вещите лица и останалите обстоятелства по делото при формиране на решаващите за спора изводи на съда. Прието е, че по този въпрос въззивният съд се е произнесъл в противоречие с Р № 508/2010 г., постановено по гр.д. № 1411/2009 г., ВКС, III г.о. постановено при условията на чл. 290 ГПК и има задължителен характер. С оглед на това касационното обжалване е допуснато на осн. чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК.

По поставения правен въпрос:

С цитираното решение е прието, че се допуска съществено процесуално нарушение на нормата на чл. 188, ал. 1 ГПК /отм./ и чл. 157, ал. 3 ГПК /отм./ сега чл. 235, ал. 1 ГПК и чл. 202 ГПК/, ако съдът възприеме и изгради своето решение на медицинско заключение с даден отговор за „най- вероятната причина” без да изгради вътрешно убеждение за наличие или липса на причинна връзка и без да съобрази кои от фактите, респ. връзките между тях, свързани с дадените от експертизата отговори са предмет на специални в случая медицински знания и по отношение на кои факти следва да изгради извод за причинно-следствена връзка по опитните правила и логика при преценка на доказателствения материал. Ако вещите лица посочват релевантна за отговорността причина като „най- вероятна” от това не следва пряко извод за липса на пълно и главно доказване. От решаващо значение е дали останалите причини следва да бъдат изключени като вероятност поради обстоятелства, установени по делото извън предмета на медицинското заключение или на основание констатации в него, съобразно приетите доказателства, включително свидетелски показания.

Този отговор на правен въпрос е даден в казус с различна фактическа обстановка от настоящата и съответно съобразен с нея. В него обаче се съдържа принципното положение, че съдът постановява своето решение по вътрешно убеждение и че при изграждането на това вътрешно убеждение от значение са всички факти и връзки между тях, както и опитните правила и логика при преценка на доказателствения материал. С оглед на това решение, в което фактическите и правни изводи на съда са изведени стриктно на база заключенията на вещото лице без съобразяване на всички факти, връзки

между тях, опитните правила и логика се явява порочно. Противното би обезмислило решаващата роля на съда.

По касационната жалба:

За да постанови обжалваното решение, въззивният съд е приел, че по основния спорен въпрос: налице ли е противоправно поведение на консултиращия бременността лекар, изразяващо се в пропуск да диагностицира наличието на вродена малформация, отговорът е отрицателен. В тази насока съдът е приел, че в случая детето /А./ попада в онези 10% от случаите, при които навлизането на коремните органи в гръдния кош е станало след раждането, поради което пренаталната диагноза е невъзможна. До раждането малформацията е била много слабо изразена – не е имало никаква симптоматика за какъвто и да е било проблем по време на редовно наблюдаваната бременност. Прието е, също така, че в случая в гръдния кош са навлезли само тъкочревни бримки, които поради липса на течност са трудно отграничими. Във връзка установеното след раждането обстоятелство, че левият бял дроб е бил с намалени размери /2-4 см./ при размери на десния бял дроб /8.5-6 см./, белег на вродена диафрагмена херния /ВДХ/, съдът е възприел становището на специалистите по фетална морфология, че измерване на белодробен обем се прави само при регистриран проблем в случая ВДХ като медицинското правило е, че първо се диагностицира ВДХ, след това се прави замерване на белия дроб с цел вземане на решение за подходящо лечение, а не обратно. Рутинното ехографско изследване не включва измерване на дробовете, каквото не се е налагало и не е правено в случая на А. Посочено е , че според експертите диагнозата ВДХ се поставя по индиректни ехографски белези, а именно наличие на коремни органи в гръдната клетка, изместването на сърцето в противоположна на лезията

посока от медиастинума, при което след 26 гест. седмица се наблюдава увеличение на околоплодната течност, каквито в случая не са установени. Освен това пациентката е била насочена за фетална морфология в правилния за това гестационен срок /19/ г.с./ и извършилият фетална морфология лекар не поставил тази диагноза, поради липса на УЗ стигми. С оглед на това е прието, че наблюдаващият бременността лекар не е разполагал с обективни данни и не е имал компетенциите на установи ВДХ, а насочвайки ищцата към специалист по фетална морфология в правилния за този преглед период, е спазил правилата на добрата медицинска практика. Доколкото според въззивният съд не е установено противоправно поведение от страна на работещия в медицинското заведение лекар, отговорността на първия ответник по чл. 49 ЗЗД е изключена. Същият извод е направен и по отношение на втория ответник. Прието е, че доколкото ВДХ не е било диагностицирана преди раждането, действията на екипа на втория ответник по време и след раждането са в съответствие конкретно констатираните проблеми. Детето своевременно е насочено и преведено в специализирана клиника. В тази връзка е посочено, че детето е родено в добро общо състояние. Направен е преглед включително от неонатолог. По повод установената левкоцитоза е било назначено антибиотично лечение, което според експерта д-р Н. е адекватно на първоначалното състояние и диагноза на детето като терапевтичният ефект на антибиотиците не би могло да навреди на новороденото в ВДХ. Според съда и липсата на диагностицирано ВДХ включва и нормално начално хранене. Освен това приема, че захранването няма отношение към влошаване състоянието на детето. Посочва се, че 8 часа след раждането на детето, не се е знаела диагнозата ВДХ, но е установена дихателна недостатъчност. Независимо от това съдът приема, че

вторият ответник е реагирал своевременно и адекватно чрез насочване и транспортиране на детето в специализирана клиника.

С оглед на тези си изводи, макар и да е приел , че по делото са доказани претърпените от ищцата болки и страдания, поради липса на противоправно поведение от страна на работещите в ответните две медицински заведения, исквете са отхвърлени като неоснователни.

Така постановеното решение е неправилно. При неговото постановяване въззивният съд изцяло се е съобразил с даденото пред въззивната инстанция заключение на в.л. С., както и на приетите от първата инстанция заключения на в. л. В. Д. и в. л. А.Н. Съдът не е съобразил обстоятелството, че и трите заключения не са дадени въз основа на направените от наблюдаващия лекар ехографски изследвания /доколкото е наведено твърдение, че оригиналната информация /снимки/ не се съхраняват/ и на практика имат теоретичен характер. Нещо повече - съдът е направил изцяло необоснования извод, че детето А. попада в онези 10% от случаите, при които навлизането на коремните органи в гърдния кош е станало след раждането, поради което пренаталната диагноза е била невъзможна. Такъв категоричен извод не е даден дори в заключенията на приетите съдебно-медицински експертизи. И трите вещи лица са разсъждавали защо вродената малформация /ВДХ/ не е била диагностицирана от наблюдаващия бременността лекар в [фирма]. В тази връзка заключенията са, че по всяка вероятност през диафрагмата са навлезли само чревни бримки, което не съдържа течност поради което ултразвуковото изследване /УЗИ/ не може да ги разграничи от белия дроб и да ги идентифицира. Вещите лица са дали заключение, че диафрагмения дефект би могъл да се установи лесно пренатално ако през него в гърдния кош е навлязъл стомах /който съдържа

течност/ или най-общо, ако има изместване на сърцето. В тази връзка са изложени съображения, че при навлизане на стомах през диафрагмения дефект би следвало да се увеличат околоплодните води и биха настъпили други изменения на матката на жената, които не са били установени, от което може да се направи извод, че такова навлизане не е имало. По делото обаче няма категорични данни в тази насока. Напротив разпитания по делото св. Проф. Б., който е извършил операцията на детето след раждането, е заявил: „при тези деца /с ВДХ/ „стомах, слезка, част от черен дроб, дебело черво, всичко се е напълнило догоре и дробчето виси горе като една сушена стафида, то не се движи”. Посочил е също така, че „органиите, които са още от 12-та гестационна седмица, които са навлезли в гръдния кош са го избутали и вследствие на това избутване той /белия дроб/ е недоразвит”. Разяснил е също така, че „оформянето на диафрагмата става към 14-та, 15-та гестационна седмица. Към 18-та седмица, когато вече се оформя окончателно диафрагмата би могла да се докаже ехографски, че това /малформацията/ съществува. Значи още от 18-та седмица, когато вече се оформя окончателно диафрагмата, при това дете тя не е оформена, а още от тогава тези органи са горе.”. Вярно е, че показанията на този свидетел са дадени принципно, доколкото е заявил, че не си спомня конкретния случай, но същите следва да бъдат съобразени, доколкото отразяват обичайната картина при деца с процесната малформация и категоричното становище, че малформацията може да бъде ехографски установена. По делото е представен и оперативен протокол /253/ лист 129 от делото пред първата инстанция/от извършената от екип на проф. Б. операция, където е отбелязано, че при ревизията е намира лява диафрагмена херния с херниране на тънко и дебело черво, стомах и далак. Този протокол е бил разчетен от св. Ц. Г. участник в екипа, извършил операцията. Дори да се приеме, че тези органи са навлезли през диафрагмалната херния след

раждането на детето, което според СМЕ е възможно, не може да се приеме, че действията на наблюдаващи бременността на ищцата специалист са били съобразени с добрата медицинска практика. Последното е така, доколкото става въпрос за увреждане, което независимо от конкретиката на случая и с оглед развитието на медицинската техника е било установимо преди раждането, стига да се положат необходимите усилия за това. Посечената от вещите лица статистика, че близо половината от случаите на ВДХ остават недиагностицирани само по себе си не опровергава този извод, доколкото липсата на такова диагностициране може да се дължи на различни причини в това число и неположена грижа от страна на бременната жена, което в случая не е така. Съобразно принципа на адекватните очаквания, когато пациентът се обръща за помощ към доктор, адекватните очаквания са специалистът да предложи и осъществи медицинска дейност, която е съобразена с медицинските стандарти и най-добрите практики и да съблюдава всички прокламирани в нормативните актове права на пациента, в това число да бъде информиран за възможните усложнения с оглед конкретния случай, за методите на лечение, включително иновативни и алтернативни. В тази връзка по делото е изяснено, че малформацията би могла да бъде установена чрез посъвременен ехографски апарат или чрез снимка с ренгенов апарат, която да установи състоянието на белите дробове, независимо от установената практика на поредност, за която дава заключение в.л. С. С оглед на изложеното, настоящата инстанция не споделя извода на въззивният съд относно липса на противоположност в дейността на работещите специалисти при първия ответник.

Още по-малко този извод може да бъде направен по отношение отговорността на втория ответник. Ако за диагностицирането на детето с

ВДХ преди раждането може се приеме, че е било свързано с повече условия, подробно описани от в.л. С. и Д., то след неговото раждане същите не са съществували. При наличие на проявена симптоматика - дихателна недостатъчност - лекарския екип е следвало да насочи вниманието си към това, като една от възможните причини и веднага да предприеме мерките, които е предприел в последствие /8 часа след раждането/ с изпращането му в Клиниката по неонатология . В нарушение на добрата медицинска практика /св. Б./ е опитът детето да бъде захранено, за което по делото има данни. Същевременно по делото е установено, че транспортирането на детето от САГБАЛ [име] ООД. до Клиниката по неонатология, е извършено с обикновен лек автомобил, а не със специализиран превоз-линейка /св. Д. и св. Н./. Липсата на обозначителни светлини на колата е допринесла за увеличената продължителност на транспортирането/св. Н./, което също е в нарушение на добрата медицинска практика и е допринесло за влошаване на неговото състояние. В заключение както действията на работещите при първия ответник, така и действията на лекарите, работещи при втория ответник носят характеристиката на неумишлена противоправност и при условията на чл. 49 ЗЗД ангажират тяхната отговорност. Настъпилата смърт на детето се намира в причинно-следствена връзка от тези действия. От смъртта на детето за ищцата са настъпили значителни неимуществени вреди - мъка по загубената първа рожба, депресивно нежелание да се среща с хора и да върши каквото и да било, чувство за вина и обреченост, че с оглед възрастта не би могла да има други деца, засилена тревожност по отношение на роденото след това дете. Данните в тази насока се установени от разпита на св. А. Н. – баща на детето. Съгласно разпоредбата на чл. 52 ЗЗД тези вреди следва да бъдат обезщетени по справедливост. С оглед съобразяване на горните обстоятелства съдът

счита, че справедливият размер на обезщетението възлиза на сумата от 40 000 лв. До този размер исквете за солидарно осъждане на ответниците следва да бъдат уважени. За разликата до пълния претендиран размер отхвърлителното решение следва да бъде оставено в сила. Сумата се дължи ведно със законната лихва от датата на исквата молба -02.07.2012 г., както се претендира, до окончателното ѝ изплащане.

6. Увреждането интересите на представлявания от сключения чрез представителя договор, е първият, обективен елемент от недействителността по чл. 40 от ЗЗД. Преценката дали договорът е сключен във вреда на упълномощителя се извършва при отчитане на всички обстоятелства, свързани с интереса на представлявания и мотивите на представителя да го сключи. Увреждането на интересите на представлявания може да има най-различни проявни форми, например: договор, сключен при неизгодни за него условия; имуществото му е неоправдано обременено с уговорени тежести или договорът поражда допълнителни бъдещи и/или условни задължения (под модалитет), нетипични за конкретния тип договори; предоставените на пълномощника права са упражнени превратно, макар и в рамките на представителната му власт, както и най-различни други хипотези. Не е необходимо вредата да е настъпила, а е достатъчно да е налице сигурност за нейното настъпване (особено при договори с продължително изпълнение), но във всички случаи се има предвид обективно увреждане на интересите на представлявания, което не е незначително. Преценката за наличието на увреждането, респ. - за сигурното му настъпване, се

извършва предвид конкретните обстоятелства във всеки отделен случай, но във всички случаи - към момента на сключването на договора.

Вторият елемент от фактическия състав на недействителността по чл. 40 от ЗЗД - споразумяването между представителя и насрещната страна по договора за увреждането на представлявания, е всъщност субективен и се свежда до недобросъвестност на пълномощника и лицето, с което той договоря, относно увреждането на упълномощителя - те, и двамата, знаят (осъзнават), че сключеният договор обективно уврежда последния. Тази недобросъвестност също не се предполага, а подлежи на доказване от страна на представлявания, респ. - от страна на неговите универсални правоприменници, като преценката за наличието ѝ също се извършва предвид конкретните обстоятелства във всеки отделен случай, но във всички случаи - към момента на сключването на договора.

чл. 290 ГПК,

чл. 233 ГПК,

чл. 26, ал. 1 ЗЗД,

чл. 42, ал. 2 ЗЗД

Решение № 117 от 12.07.2017 г. по гр. д. № 5654/2015 г., IV г. о., докладчик съдия Боян Цонев

Производство по чл. 290 от ГПК.

Образувано е по касационна жалба на ишците по делото М. Д. Ф. и И. Д. Ф. срещу решение № 1394/13.07.2015 г., постановено по възз. гр. дело № 767/2015 г. на Варненския окръжен съд (В.).

С определение № 260/10.03.2017 г. касационното обжалване на въззивното решение е допуснато в частта, с която, след частичното обезсилване на първоинстанционното решение № 14/05.01.2015 г. по гр. дело № 8318/2014 г. на Варненския районен съд (В.) и прекратяването на производството по делото в частта му по иска по чл. 42, ал. 2 от ЗЗД, е отхвърлен, предявеният от жалбоподателите срещу М. Х. Н., евентуален иск с правно основание чл. 40 от ЗЗД за установяване недействителност (посочен във въззивното решение като иск по чл. 26, ал. 1, т. 3, във вр. с 40 от ЗЗД за нищожност), поради споразумяване на представителя с лицето, с което е договарял, във вреда на представлявания, на договор за покупко-продажба, обективиран в нотариален акт /№ /от /дата/, нот. дело /№ / г. на нотариус В. Г., вписан в Службата по вписванията - [населено място], с вх. /№ /дата/ г., акт /№ /, том /№ /, дело /№ /, с който К. Е. П., чрез пълномощника си Ю. Н. А., е продал на ответника М. Н. собствения си недвижим имот, находящ се в [населено място], район "П.", местност "С.", представляващ ПИ с идентификатор /№/, ведно с построената в него едноетажна еднофамилна жилищна сграда с идентификатор /№/ (подробно описани), ведно с направените в имота подобрения, за сумата 14 900 лв.

В касационната жалба се поддържат оплаквания за неправилност на допуснатата до касационно обжалване част от въззивното решение, поради съществено нарушение на съдопроизводствените правила и необоснованост -

касационни основания по чл. 281, т. 3 от ГПК. Изложеното в жалбата относно иска по чл. 40 от ЗЗД се поддържа в последващо писмено становище.

Ответникът М. Х. Н. не е подал отговор на касационната жалба и не заявява становище по нея.

С определението по чл. 288 от ГПК касационното обжалване е допуснато по правния въпрос: въз основа на кои обстоятелства се извършва преценката кога представителят, при сговаряне с лицето, с което договаря, действа във вреда на представлявания, и в частност - съставлява ли единствен признак за увреждането неадекватността на престациите по договора. Касационното обжалване е допуснато на основание чл. 280, ал. 1, т. 1 от ГПК, тъй като този правен въпрос е разрешен от въззивния съд в противоречие със задължителната практика на ВКС - т. 3 от тълкувателно решение № 5/12.12.2016 г. на ОСГТК на ВКС и решение № 841/19.01.2010 г. по гр. дело № 3530/2008 г. на IV-то гр. отд. на ВКС.

Съгласно тази задължителна практика на ВКС, увреждането интересите на представлявания от сключения чрез представителя договор, е първият, обективен елемент от недействителността по чл. 40 от ЗЗД. Преценката дали договорът е сключен във вреда на упълномощителя се извършва при отчитане на всички обстоятелства, свързани с интереса на представлявания и мотивите на представителя да го сключи. Увреждането на интересите на представлявания може да има най-различни проявни форми, например: договор, сключен при неизгодни за него условия; имуществото му е неоправдано обременено с уговорени тежести или договорът поражда допълнителни бъдещи и/или условни задължения (под модалитет), нетипични за конкретния тип договори; предоставените на пълномощника права са упражнени превратно, макар и в рамките на представителната му власт, както

и най-различни други хипотези. Не е необходимо вредата да е настъпила, а е достатъчно да е налице сигурност за нейното настъпване (особено при договори с продължително изпълнение), но във всички случаи се има предвид обективно увреждане на интересите на представлявания, което не е незначително. Преценката за наличието на увреждането, респ. - за сигурното му настъпване, се извършва предвид конкретните обстоятелства във всеки отделен случай, но във всички случаи - към момента на сключването на договора. Вторият елемент от фактическия състав на недействителността по чл. 40 от ЗЗД - споразумяването между представителя и насрещната страна по договора за увреждането на представлявания, е всъщност субективен и се свежда до недобросъвестност на пълномощника и лицето, с което той договоря, относно увреждането на упълномощителя - те, и двамата, знаят (осъзнават), че сключеният договор обективно уврежда последния. Тази недобросъвестност също не се предполага, а подлежи на доказване от страна на представлявания, респ. - от страна на неговите универсални правоприемници, като преценката за наличието ѝ също се извършва предвид конкретните обстоятелства във всеки отделен случай, но във всички случаи - към момента на сключването на договора.

По настоящото дело е установено следното:

На 09.05.2011 г. К. Е. П. и ответникът М. Н. са сключили предварителен договор за покупко-продажба на два недвижими имота, находящи се в [населено място], единият от които - процесният имот, при договорена продажна цена за последния в размер 14 900 лв., получена срещу разписка от обещателя-продавач К. П. в деня на подписването на предварителния договор. В последния е уговорено и че окончателният договор (нотариалният акт) ще бъде подписан в срок до 30.06.2012 г., когато ще бъде предадено и

владението върху имота от продавача (обещателя) на купувача. С влязло в сила на 11.01.2012 г., съдебно решение № 1631/19.12.2011 г. по гр. д. № 1564/2011 г. на В., К. П. е поставен под пълно запрещение на основание чл. 5, ал. 1 от ЗЛС, като за негов настойник е назначен баща му Е. И. П.. С експертно решение № 0560/044/19.03.2012 г. на ТЕЛК, на К. П. е била определена 50 % трайно намалена работоспособност, при наличие на психични и поведенчески разстройства, дължащи се на употреба на алкохол, с констатации за наличие на синдром на алкохолна зависимост с отчетено личностно разстройство, нарушени когнитивна, интелектуално-мнестична и емоционално-волеви сфери, довели до затруднено социално функциониране. Също след поставянето му под пълно запрещение, с пълномощно с нотариална заверка на подписа с рег. № 1746/09.05.2012 г. на нотариус В. М., К. П. е упълномощил Ю. Н. А. да го представлява и извършва сделки на разпореждане с процесния недвижим имот. На 22.05.2012 г. К. П. е бил приет за лечение в Първо психиатрично отделение при М. [фирма] с диагноза "разстройства на личността и поведението, дължащи се на болест, увреждане и дисфункция на главния мозък". На 28.06.2012 г. е сключен процесният договор, по силата на който К. П., чрез пълномощника си Ю. А. - съгласно горепосоченото пълномощно, е продал на ответника М. Н. процесния недвижим имот за сумата 14 900 лв., платена при подписването на предварителния договор, за което е бил съставен нотариален акт /№ /дата/, том /№ /, рег. /№ /, нот. дело /№ / на нотариус В. Г., като данъчната оценка на имота е била в размер 19 131.70 лв. К. П. е починал на 21.12.2012 г. и е оставил за единствен свой наследник по закон баща си Е. П. В това си качество, на 18.01.2013 г. Е. П. е предявил срещу ответника М. Н. иск с правно основание чл. 42, ал. 2 от ЗЗД за прогласяване недействителност на процесния договор за продажба поради сключването му без представителна

власт - невъзможност на наследодателя-упълномощител К. П. да волеобразува валидно при упълномощаването. По тази искова молба е било образувано гр. дело № 667/2013 г. на В., но с молба от 20.05.2013 г. Е. П. е направил отказ от така предявения иск и производството по него е прекратено на основание чл. 233 от ГПК с влязло в сила определение № 8005/21.05.2013 г. на В.. Е. П. е починал на 27.05.2013 г. и е оставил за свои наследници по саморъчно завещание от 12.05.2013 г., обявено на 29.05.2013 г., ищците по делото М. Ф. и И. Ф..

При така установените обстоятелства по делото, с недопуснатата до касационно обжалване и влязла в сила част от въззивното решение окръжният съд е обезсилил първоинстанционното решение по делото - в частта му, постановена по предявения и по настоящото дело иск с правно основание чл. 42, ал. 2 от ЗЗД за недействителност на процесния договор за продажба поради липса на валидно учредена представителна власт за сключването му, и е прекратил производството в тази част - поради недопустимост на този иск, съгласно чл. 233 от ГПК. Със следващата недопусната до касационно обжалване и влязла в сила част от въззивното решение окръжният съд е отхвърлил, предявеният при условията на евентуалност иск с правно основание чл. 26, ал. 1, предл. 3 от ЗЗД за нищожност на процесния договор за продажба поради накърняване на добрите нрави. В мотивите към тази част от решението си въззивният съд е приел, че дори и да се приеме, че са от значение за основателността на този иск твърденията и съображенията на ищците, че израз на накърняване на добрите нрави е това да се договаря с лице, което от години е видимо в състояние, което не му позволява да се грижи за интереса си и да защитава правата си, то такова видимо състояние

на продавача К. П., което да е намерило явно проявление в поведението му, не е доказано и не е установено по делото.

За да постанови, допуснатата до касационно обжалване част от решението си, с която е отхвърлил и евентуалния иск с правно основание чл. 40 от ЗЗД за недействителност на процесния договор за продажба, въззивният съд е установил, че по делото липсват ангажирани доказателства за пазарната оценка на процесния имот към датата на сключването на договора. Приел е, че за уважаването на този иск трябва да бъде установена нееквивалентност на уговорените насрещни престации, след като в това се състоят "възраженията" (твърденията) на ищците, както и че тази неравностойност следва да е значителна, съществена. С оглед на това съдът е намерил, че в случая, поради липсата на данни за пазарната оценка на процесния имот, такова съотношение не може да се изчисли и да се прецени дали разликата е незначителна, или уговорената и заплатена продажна цена е съществено по-ниска от пазарната. Въззивният съд е приел за установено, че продажната цена представлява 77 % от данъчната оценка на процесния имот, но е изложил съображения, че законодателят допуска цената на един имот по волята на страните да е по-ниска от данъчната му оценка, след като в закона е предвидено, че при продажба, държавната такса се заплаща върху по-високата от двете.

Както е прието и в определението по чл. 288 от ГПК по делото, така изложените мотиви към допуснатата до касационно обжалване част от въззивното решение, са в противоречие с цитираната по-горе задължителна практика на ВКС, обективизирана в т. 3 от тълкувателно решение № 5/12.12.2016 г. на ОСГТК на ВКС и решение № 841/19.01.2010 г. по гр. дело № 3530/2008 г. на IV-то гр. отд. на ВКС. При извършената от него преценка,

дали в случая е налице споразумяване във вреда на представлявания продавач К. П., по смисъла на чл. 40 от ЗЗД, въззивният съд е обсъдил единствено твърденията на ищците за неравностойност на престациите по процесния договор.

Основателни в тази връзка са оплакванията в касационната жалба, че неправилно - в нарушение на съдопроизводствените правила, окръжният съд не е обсъдил в мотивите си и относно иска по чл. 40 от ЗЗД твърденията на ищците, че продавачът К. П. продължително време бил видимо в състояние на невъзможност да ръководи постъпките си, от което негово състояние се възползвали ответникът-купувач М. Н. и пълномощникът Ю. А., като съдът не обсъдил и представено писмено доказателство по делото - постановление № 15192/2012 от 18.04.2013 г. на прокурор при В. районна прокуратура за отказ за образуване на наказателно производство. С уточнение на исковата молба от 08.01.2014 г. твърденията на ищците за тези обстоятелства са въведени като основание както на иска по чл. 26, ал. 1, предл. 3 от ЗЗД, така и на иска по чл. 40 от ЗЗД, а писменото доказателство е представено още с исковата молба.

Така допуснатото от въззивния съд нарушение на съдопроизводствените правила, обаче не е съществено, тъй като не се е отразило на правилността на изводите му, респ. - и на крайния му извод за неоснователност на иска с правно основание чл. 40 от ЗЗД. От събраните по делото доказателства е установено, че в периода около подписването на процесното пълномощно на 09.05.2012 г. и сключването на процесния договор на 28.06.2012 г. упълномощителят-продавач К. П. е бил в състояние да не може да се грижи за своите работи, което е било и основанието за поставянето му под пълно запрещение с постановеното преди това съдебно

решение от 19.12.2011 г., влязло в сила на 11.01.2012 г. От събраните по делото доказателства, включително - и от изтъкваното в касационната жалба, прокурорско постановление от 18.04.2013 г., обаче не се установява това негово състояние да е било видимо и да е намирало явно проявление в поведението му, и конкретно - в отношенията му с ответника-купувач М. Н. и пълномощника Ю. А.. От съдържанието на соченото от касаторите прокурорско постановление, в тази връзка съдът може да цени единствено, възпроизведените там обяснения на ответника М. Н., които обаче не съдържат признания на обстоятелства, от които да се направи извод, че той е знаел за състоянието на К. П., последното да е било видимо и да е намирало явно външно проявление в поведението му преди и към момента на сключването на предварителния договор от 09.05.2011 г., към момента на упълномощаването от 09.05.2012 г. и към момента на сключването на процесния договор за продажба от 28.06.2012 г.; напротив - дадените от ответника обяснения са в обратна насока. В обратна насока е и обстоятелството, че процесното пълномощно с рег. № 1746/09.05.2012 г. е с нотариална заверка на подписа на К. П., при което последният се е явил лично пред нотариуса.

Неоснователни са оплакванията в касационната жалба за неправилност на изводите на въззивния съд, че при липсата на ангажирани от страна на касаторите-ищци доказателства - съдебно-оценителна експертиза - за пазарната стойност на процесния имот към датата на сключване на процесния договор, по делото не е установена твърдяната от тях неравностойност на насрещните престации по договора. Напълно несъстоятелни са доводите на жалбоподателите, че този извод на окръжния съд бил направен в нарушение на чл. 195 от ГПК, тъй като в случая не били необходими специални знания,

за да се приеме, че продажната цена от 14 900 лв. не би могла да бъде средната пазарна цена на процесния имот, като такава преценка можел да направи всеки, без да има специални знания в областта на цените на недвижимите имоти в [населено място], предвид обилната информация за последните в обществото. Без помощта на вещо лице, респ. - без специалните знания, които то притежава в посочената област, съдът не би могъл да установи нито конкретното състояние на процесния имот към датата на сключването на процесния договор, нито неговата действителна пазарна стойност към тази дата.

Отделно от горното, макар и по-ниска от данъчната оценка на имота към същата дата (за което въззивният съд също е изложил правилни съображения, които неоснователно в касационната жалба се сочат като неотнормирани), продажната цена по процесния договор за продажба от 28.06.2012 г. е била уговорена и е била платена още при подписването на предварителния договор от 09.05.2011 г. между продавача К. П. и ответника-купувач, т. е. когато първият от тях е бил дееспособен и е действал лично (а не чрез пълномощник) - повече от седем месеца преди постановяването на съдебно решение от 19.12.2011 г. (влязло в сила на 11.01.2012 г.) за поставянето му под пълно запрещение.

От гореизложеното е видно, че по делото не е установено наличието и на двата елемента на недействителността по чл. 40 от ЗЗД по отношение на процесния договор за продажба - увреждане на интересите на упълномощителя-продавач К. П. и недобросъвестност на пълномощника Ю. А. и на ответника-купувач М. Н.. При това положение, макар и постановена при нарушение на съдопроизводствените правила, което не е съществено,

допуснатата до касационно обжалване част от въззивното решение, е правилна като краен резултат, поради което следва да се остави в сила.

7. Преобразуването като юридически факт по правило има едновременно правопрекратяващо и правопораждащо действие. Ако за критерий се вземе съдържанието на промените между прекратеното и образуваното търговско дружество, се различават два вида преобразуване. При единия вид се касае за промяна във вида търговско дружество, означено в Търговския закон като промяна във формата, или по-точно преобразуване чрез превръщане/конвертиране от един дружествен вид в друг дружествен вид /от СД в ООД, от ООД в АД и др./. Вторият вид преобразуване се отнася до броя на търговските дружества, с които се извършва концентрация и деконцентрация. На мястото на две или повече търговски дружества се създава едно или на мястото на едно се образуват няколко търговски дружества.

По правило преобразуващото се и новоучреденото дружество имат един и същ материален и персонален субстрат /имущество и членски състав/, като задължително е различен само видът на двете дружества.

След като прекратяването и учредяването се извършват едновременно, правоприемството е общо, а имуществото и членския състав са едни и същи, правосубектността на преобразуващото се дружество не изчезва в нито един момент, за разлика от хипотезата при смърт на физическото лице или заличаване на юридическото лице без правоприемство. След смъртта и до конституирането на наследниците му починалият няма правосубектност, поради което спрямо него не

могат да се предприемат валидни процесуални действия заради липса на тази абсолютна процесуална предпоставка за допустимост на иска.

Когато обаче е осъществено преобразуване чрез промяна на правната форма на търговско дружество, такава загуба на правосубектност няма. Касае се за едно и също юридическо лице, което до вписване на преобразуването в търговския регистър има една правноорганизационна форма, а след това придобива друга, като правата и задълженията преминават изцяло и без промеждутък от време върху новоучреденото дружество-/чл. 264з ТЗ/. Това означава, че когато ищецът посочи в исковата си молба като ответник търговско дружество, което преди това се е преобразувало чрез промяна на правната форма, не е налице начална липса на правосубектност, която води до недопустимост на съдебното решение.

чл. 290 ГПК,

чл. 67, ал. 1, т. 1 КТ, вр.

чл. 70 КТ,

чл. 71, ал. 1 КТ,

чл. 344, ал. 1 КТ

Решение № 159 от 06.07.2017 г. по гр. д. № 4520/2016 г., IV г. о., докладчик
съдия Любка Андонова

Производството е по чл. 290 ГПК.

Образувано е по касационна жалба на П. В. С. от [населено място], Софийска област, подадена чрез процесуалния му представител адв. З. Н. от САК срещу решение № 184 от 3.6.2016 г. по гр. дело № 236/2016 г. на Врачански окръжен съд, с което е обезсилено като недопустимо решение № 146/10.3.2016 г. по гр. дело № 390/16 г. на районен съд-В., с което са уважени предявените от П. В. С. срещу [фирма] [населено място] искове по чл. 344, ал. 1, т. 1, 2 и т. 3 КТ.

В касационната жалба се поддържа, че обжалваното решение е неправилно и незаконосъобразно, като постановено в противоречие с процесуалните права. Иска се допускането му до касационен контрол и отмяната му, както и постановяване на друго, с което предявените искове бъдат уважени.

Ответникът по касационната жалба [фирма] [населено място] оспорва същата по съображения, изложени в писмен отговор, депозиран по делото чрез процесуалния му представител адв. М. М.. Моли въззивното решение да бъде потвърдено. Претендира разноски, сторени в това производство.

Върховният касационен съд, Четвърто гражданско отделение, намира следното:

За да постанови обжалваното решение, въззивният съд е приел, че първоинстанционният съд е постановил недопустим съдебен акт, поради което го е обезсилит. Счел е, че посоченото като ответник по делото събирателно дружество /фирма/ е било заличено на 5.11.2015 г, преди датата на предявяване на исковите- 25.11.2015 г. Причината за заличаването му е била преобразуването чрез промяна на правната форма на новоучреденото

дружество [фирма], което се явявало правоприемник на заличеното дружество. Следователно, според съда към момента на постъпване на исковата молба в съда не е съществувал правен субект на страната на ответника, което изключва валидното възникване на процесуалното правоотношение. Приел е, че предявяването на иска срещу търговско дружество, което преди подаването на исковата молба е преобразувано в друго дружество, не обуславя наличието на процесуално правоприемство между преобразуващото се дружество и неговия правоприемник по смисъла на чл. 227 ГПК. Не е налице и хипотезата на чл. 228 ГПК за замяна на страната, тъй като е необходимо заменящата и заменяна страна да съществуват в правния мир и да е налице съгласие за извършване на замяната.

С определение № 292 от 17.3.2017 г., постановено по делото, ВКС, Четвърто гражданско отделение е допуснал касационно обжалване на въззивното решение на основание чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК по процесуално правния въпрос "допустимо ли е съдебното решение, постановено срещу правосубектно лице-правоприемник по закон на прекратено чрез преобразуване на правната форма търговско дружество, ако предявените иски са насочени срещу дружеството, прекратено чрез преобразуване. "Прието е, че формулираният въпрос е обусловил решаващите изводи на съда и е от значение за изхода на делото.

Предявени са иски с правно основание чл. 344, ал. 1, т. 1, 2 и т. 3 КТ вр. чл. 225, ал. 1 КТ като последният за сумата 4 000 лв и за периода от 2.10.2015 г до 2.4.2016 г.

Установено е по делото, че П. В. С. е полагал труд по безсрочно трудово правоотношение, сключено на основание чл. 67, ал. 1, т. 1 КТ вр. чл.

70 КТ като строителен работник в [фирма] със седалище в [населено място]. Същото е прекратено със заповед № 28/2.10.2015 г на управителя на дружеството, на основание чл. 71, ал. 1 КТ, считано от същата дата.

На 30.12.2015 г по делото е постъпил писмен отговор от [фирма] чрез управителя С. Ц., в който се твърди, че посоченото в исковата молба като ответник дружество е заличено като търговец с вписване от 5.11.2015 г в Търговския регистър към А. по вписванията, без ликвидация, поради преобразуването му чрез промяна на правната форма на събирателното дружество в такова с ограничена отговорност. Поради това управителят на търговското дружество, като последното в качеството му на универсален правоприемник на заличеното дружество заявява, че счита исковите за недопустими, тъй като липсва положителна процесуална предпоставка за предявяването им, тъй като не съществува надлежен ответник. Исковата молба подадена от П. С. е постъпила в съда на 25.11.2015 г към която дата събирателното дружество не е съществувало като правен субект, тъй като на 5.11.15 г е било заличено. От представените извлечения от Търговския регистър е видно, че [фирма] е претърпяло промяна във правната му форма чрез преобразуване като дружеството с ограничена отговорност е негов правоприемник.

Върховният касационен съд, Четвърто гражданско отделение намира следното:

По отговора на поставения въпрос.

"Допустимо ли е съдебното решение, постановено срещу правосубектно лице-правоприемник по закон на прекратено чрез

преобразуване на правната форма търговско дружество, ако предявените искиове са насочени срещу дружеството, прекратено чрез преобразуване?".

След постановяване на определението за допускане на касационно обжалване на основание чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК, е постановено решение по чл. 290 ГПК № 84/2.6.2017 г. по гр. дело № 4136/2016 г. на ВКС, Трето гражданско отделение, за уеднаквяване на съдебната практика, с което по задължителен за съдилищата начин по смисъла на чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК е даден отговор на този процесуалноправен въпрос. Настоящият съдебен състав изцяло споделя изводите, направени в това решение. Съставът на Трето гражданско отделение е постановил, че за да даде отговор на поставения въпрос, следва да изясни какво представлява преобразуването на капиталовото търговско дружество и каква е неговата същност като юридически факт. Същественото за преобразуването е, че като юридически факт по правило то има едновременно правопрекратяващо и правопораждащо действие. Ако за критерий се вземе съдържанието на промените между прекратеното и образуваното търговско дружество, се различават два вида преобразуване. При единия вид се касае за промяна във вида търговско дружество, означено в Търговския закон като промяна във формата, или по-точно преобразуване чрез превръщане/конвертиране от един дружествен вид в друг дружествен вид /от СД в О., от О. в АД и др./. Вторият вид преобразуване се отнася до броя на търговските дружества, с които се извършва концентрация и деконцентрация. На мястото на две или повече търговски дружества се създава едно или на мястото на едно се образуват няколко търговски дружества /Капиталови търговски дружества, ИК "Труд и право" от 2011 г, обща редакция на проф. д-р О. Г., стр. 236./В настоящият случай се касае за преобразуване от първия вид, при който участва само едно

преобразуващо се дружество и само едно новоучредено дружество, като правоприемството между тях е винаги общо. По тази причина по правило преобразуващото се и новоучреденото дружество имат един и същ материален и персонален субстрат /имущество и членски състав/, като задължително е различен само видът на двете дружества. След като прекратяването и учредяването се извършват едновременно, правоприемството е общо, а имуществото и членския състав са едни и същи, правосубектността на преобразуващото се дружество не изчезва в нито един момент, за разлика от хипотезата при смърт на физическото лице или заличаване на юридическото лице без правоприемство. След смъртта и до конституирането на наследниците му починалият няма правосубектност, поради което спрямо него не могат да се предприемат валидни процесуални действия заради липса на тази абсолютна процесуална предпоставка за допустимост на иска. Когато обаче е осъществено преобразуване чрез промяна на правната форма на търговско дружество, такава загуба на правосубектност няма. Касае се за едно и също юридическо лице, което до вписване на преобразуването в търговския регистър има една правноорганизационна форма, а след това придобива друга, като правата и задълженията преминават изцяло и без промеждутък от време върху новоучреденото дружество-/ч 264з ТЗ/. Това означава, че когато ищецът посочи в исковата си молба като ответник търговско дружество, което преди това се е преобразувало чрез промяна на правната форма, не е налице начална липса на правосубектност, която води до недопустимост на съдебното решение.

С оглед отговора на процесуалния въпрос и основателността на касационната жалба, съдът намира следното:

Процесуалната легитимация на страните е абсолютна процесуална предпоставка за правото на иск, поради което за наличието ѝ съдът следи служебно. Ако при проверката бъде констатирано, че исковете по чл. 344, ал. 1 КТ са предявени срещу надлежен ответник, но със сгрешена правно-организационна форма съдът е длъжен служебно да я коригира. Извършването на това законосъобразно процесуално действие отстранява нередовността на исковата молба с обратна сила. Ако това не е сторено от първоинстанционния съд, въззивният съд е този който следва да го извърши, а не да обезсили съдебното решение поради липса на правосубектност. В случая първоинстанционното решение, постановено срещу [фирма] е процесуално допустимо, независимо от обстоятелството, че в исковата молба като ответник е посочено събирателното дружество, а не дружеството с ограничена отговорност. Последното е подало отговор на исковата молба и е било редовно призовавано за проведените съдебни заседания. Първоинстанционният съдебен акт е редовно връчен на [фирма]. Дружеството, променило правно-организационна форма е процесуално и материално правно легитимирано да отговаря по предявените срещу него искове. По тази причина незаконосъобразно въззивният съд е обезсилил първоинстанционното решение. Делото следва да бъде върнато на този съд за разглеждане от друг състав и произнасяне по съществуващото на спора.

8. Медицинският въпрос дали конкретно посочената за трудоустрояване длъжност е противопоказна за здравето на трудоустроения, не може да бъде поставян на последваща преценка нито от службите по трудова медицина или дружествата, ангажирани по договор с работодателя, нито от вещи лица в трудовия спор за законосъобразност на уволнението, тъй

като тази преценка на ТЕЛК и НЕЛК не подлежи на инцидентна проверка за правилност от гражданския съд. На изследване и проверка в трудовия спор за законосъобразност на уволнение по чл. 325, ал. 1, т. 9 КТ, включително и с помощта на вещо лице, ако са необходими специални знания, подлежи единствено въпросът била ли е свободна посочената от компетентните органи длъжност, определена в списъка на работодателя по реда на чл. 315, ал. 1 КТ, непредложена от последния на конкретния работник, имащ медицинско предписание за нейното заемане.

Съдът не може да преценява дали конкретната длъжност е противопоказна за здравето на работника или служителя, на която е бил назначен по трудов договор, а при наличие на експертно решение на ТЕЛК не може да ревизира мотивите и предписанията на здравния орган относно възможността на работника или служителя да изпълнява работата, която е изпълнявал до този момент.

чл. 290 ГПК,

чл. 325, ал. 1, т. 9 КТ,

чл. 344, ал. 1 КТ

Решение № 174 от 19.07.2017 г. по гр. д. № 4316/2016 г., IV г. о., докладчик
съдия Ерик Василев

Производство по чл. 290 ГПК.

Образувано е по касационна жалба на Л. С. К., чрез адвокат Д. Д. от АК В., срещу въззивно решение № 1039 от 27.07.2016 г. по в. гр. д. № 1208/2016 г. на Окръжен съд Варна, с което се отменя решение № 1463 от 13.04.2016 г. по гр. д. № 12499/2015 г. на Районен съд Варна и са отхвърлени предявените срещу [фирма], ЕИК[ЕИК] обективно съединени искиове, на основание чл. 344, ал. 1, т. 1-3 КТ, за признаване на незаконна и отмяната на Заповед № 37/12.08.2015 г. на изпълнителния директор на дружеството, за уволнението на Л. С. К., на основание чл. 325, ал. 1, т. 9 КТ, за възстановяване на заеманата от него преди уволнението длъжност "водач на МПС- ПМ 3гр." и за присъждане на обезщетение в размер на 5368,86 лева, за времето, през което е останал без работа поради незаконното уволнение, ведно със законната лихва от подаване на исковата молба до изплащането. С обжалваното решение се приема, че уволнението на ищеца от заеманата по безсрочен трудов договор длъжност "водач на МПС- ПМ 3гр.", на основание чл. 325, ал. 1, т. 9 КТ, е законно, тъй като ищецът не притежава професионалната квалификация, трудов стаж и правоспособност за заемане на друга длъжност, съгласно условията, предписани от ТЕЛК. Ищецът е освидетелстван с ЕР от 13.03.2014 г. на ТЕЛК и има трайно намалена работоспособност – 52 %, със срок на определения процент работоспособност - три години, а според мотивите на въззивния съд, в ЕР на ТЕЛК се съдържат предписания, че работникът може да бъде преназначен като шофьор през 50% от работното време, както и като монтьор и ел. монтьор, при спазване на противопоказанията за липса на тежък физически труд. При липсата на подходяща и незаета от други трудоустроени лица работа, според съда, работодателят няма задължение да организира дейността си във връзка с трудоустрояването на работниците,

извън хипотезата на чл. 315 КТ, а е длъжен да прекрати трудовия договор, поради което исковете са неоснователни.

С определение № 282/15.03.2017 г. по делото, на основание чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК, е допуснато касационно обжалване по материалноправния въпрос, може ли съдът да преценява годността на работника или служителя да изпълнява работата, на която е бил назначен по трудов договор, при наличие на експертно решение на ТЕЛК, което не съдържа предписание за трудоустройство.

Отговор на въпроса, обусловил допускане на касационно обжалване, на основание чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК е даден с решение № 266/24.03.2010 г. по гр. д. № 814/2009 г. на IV г. о. и решение № 275 от 28.10.2014 г. по гр. д. № 3049/2013 г. на IV г. о., постановени по чл. 290 ГПК, в които се приема, че от задължителния характер на решението на ТЕЛК и НЕЛК, както и от нормата на чл. 317 от КТ следва, че медицинският въпрос дали конкретно посочената за трудоустройство длъжност е противопоказна за здравето на трудоустроения, не може да бъде поставян на последваща преценка нито от службите по трудова медицина или дружествата, ангажирани по договор с работодателя, нито от вещи лица в трудовия спор за законосъобразност на уволнението, тъй като тази преценка на ТЕЛК и НЕЛК не подлежи на инцидентна проверка за правилност от гражданския съд. На изследване и проверка в трудовия спор за законосъобразност на уволнение по чл. 325, ал. 1, т. 9 КТ, включително и с помощта на вещо лице, ако са необходими специални знания, подлежи единствено въпроса била ли е свободна посочената от компетентните органи длъжност, определена в списъка на работодателя по реда на чл. 315, ал. 1 КТ, непредложена от последния на конкретния работник, имащ медицинско предписание за нейното заемане.

Настоящият състав на Върховния касационен съд изцяло споделя цитираните решения по чл. 290 ГПК за уеднаквяване на практиката, поради което счита, че съдът не може да преценява дали конкретната длъжност е противопоказна за здравето на работника или служителя, на която е бил назначен по трудов договор, а при наличие на експертно решение на ТЕЛК не може да ревизира мотивите и предписанията на здравния орган относно възможността на работника или служителя да изпълнява работата, която е изпълнявал до този момент.

Предвид на дадения отговор на въпроса, въззивният съд правилно е приел, че при издаването на Заповед за уволнение № 37/12.08.2015 г. са спазени изискванията на чл. 195, ал. 1 ГПК, но в нарушение на материалния закон е приел също, че условията предписани с експертните решения на ТЕЛК, за преместване на работника на длъжността "ел. монтьор", за която той не притежава нужната квалификация не могат да бъдат изпълнени и след като работодателят няма задължение да организира дейността си във връзка с трудоустрояването на работниците, извън хипотезата на чл. 315 КТ, уволнението е законосъобразно. В случая, съдът необосновано се е позовал на ЕР на ТЕЛК от 31.08.2015 г., което е постановено след връчване на уволнителната заповед от 12.08.2015 г. и няма отношение към основанията за прекратяване на трудовия договор на ищеца. Отделно от това е приел, че са дадени предписания за преместване на работника на друга подходяща за здравословното му състояние работа, без да съобрази, че в ЕР на ТЕЛК от 13.03.2014 г. и 27.05.2015 г. липсват данни, дали заеманата досега длъжност от ищеца е подходяща за заболяването му.

Тези обстоятелства налагат касиране на въззивното решение и решаване на правния спор по същество. С ЕР на ТЕЛК от 13.03.2014 г. на

ищеца е призната 52% трайно намалена работоспособност, с водеща диагноза "други увреждания на вените" и срок на оценката за намалена работоспособност до 01.03.2017 г., но в решението не се посочва дали лицето може да изпълнява заеманата до този момент длъжност. Налице е установено от органа по чл. 1 от Наредбата за трудоустрояване общо заболяване, а като противопоказни условия на труд е посочено "без физически претоварвания", което означава, че по отношение на работника следва да се съблюдава дали условията на труд са подходящи за длъжността, която заема. В същото експертно решение на ТЕЛК се приема, че лицето е работоспособно, без да се посочва дали може да изпълнява заеманата длъжност и липсва предписание за преместване на друга подходяща за заболяването работа. След дадената оценка на здравословното му състояние и противопоказните условия за труд е издадено ново ЕР на ТЕЛК от 27.05.2015 г., в което се посочва: "лицето може да бъде трудоустроено като ел. монтьор при спазване на противопоказанията от т. 14 след обсъждане с лекар трудова дисциплина", но отново липсва информация дали заеманата до момента длъжност е подходяща за работника.

В практиката на Върховния касационен съд се приема, че когато с решение на трудово-експертната лекарска комисия (ТЕЛК) е определен процент на трайно намалена работоспособност и са посочени противопоказни условия на труд, работникът е трудоустроен независимо дали заема длъжност определена за трудоустроени. Трудоустрояването на работника се изразява в съобразяване на изпълняваната работа с противопоказанията за заболяването му, респ. преместването му на подходяща работа, поради което, ако изпълняваната работа е подходяща за здравословното състояние, трудоустрояването е фактически изпълнено. В случая, по делото са приети като доказателства експертни решения на ТЕЛК от 13.03.2014 г. и 27.05.2015

г., от които се установява, че ищецът страда от заболяване, което е довело до 52% трайно намалена работоспособност, но като противопоказания на това заболяване в т. 14 е посочено единствено "без тежък физически труд", което не е пречка за заемане на длъжността "водач на МПС- ПМ 3гр. " по длъжностна характеристика. В решението на ТЕЛК от 27.05.2015 г. липсват данни, дали условията на труд са несъвместими с изпълняваната от ищеца работа и предвид дадения отговор на въпроса, доводите на касатора за нарушение на материалния закон са основателни. В касационната жалба се поддържа, че когато работникът е с трайно намалена работоспособност, това не води автоматично до извод за невъзможност да изпълнява възложената работа по трудовия договор, което с оглед събраните доказателства, в т. ч. заключението на [фирма] - В., приложено към исковата молба, следва да се приеме за основателно, поради което заповедта за прекратяване на трудовото правоотношение на ищеца на основание чл. 325, ал. 1, т. 9 КТ е незаконна.

Предвид изложените съображения и уважаването на иска по чл. 344, ал. 1, т. 1 КТ следва да бъдат разгледани и обусловените иски с правно основание чл. 344, ал. 1, т. 2 и т. 3, вр. с чл. 225, ал. 1 КТ. Ищецът е работил по безсрочно трудово правоотношение, поради което няма пречка да бъде възстановен на заеманата преди уволнението длъжност, а съобразно заключението на вещото лице по делото, за оставането без работа поради незаконното уволнение му се дължи обезщетение в размер на 5368,86 лева, ведно със законната лихва от 09.10.2015 г. до изплащане на сумата.

III. РЕШЕНИЯ НА ТЪРГОВСКАТА КОЛЕГИЯ

9. Образувано съдебно или арбитражно производство с предмет спорно вземане на керидтор, би било достатъчно за съобразяването му при разпределение имуществото на ликвидиращото се дружество, със заделяне на имущество, в обезпечение на вземането, съгласно чл. 272, ал. 3 ТЗ, дори и без предявяване на вземането в срока по чл. 272, ал. 1 ТЗ, ако дружеството в ликвидация, респ. ликвидаторът са били в известност за образуването на производството до извършване разпределението на имуществото. В противен случай и ако този факт би бил узнат след разпределението, но преди прекратяването на производството по ликвидация и заличаване на търговеца, съответният кредитор може да се удовлетвори от наличен остатък или /и ако би било установено вземането му със сила на пресъдено нещо или е налице последващо признание на длъжника/ да иска възобновяване на производството, при наличие на новооткрито имущество.

Чл. 272, ал. 1 и ал. 2 ТЗ

Чл. 273, ал. 2 ТЗ

Решение № 5 от 01.06.2017 г. по търг. дело № 3674/2015 г., I т. о., докладчик съдия Росица Божилова

Производството е по чл.290 ГПК.

Образувано е по касационна жалба на етажните собственици при сграда в режим на етажна собственост, находяща се в гр. С., [адрес], чрез председателя на УС - [фирма] АД, против решение № 1804/11.08.2015 год. по т.д. № 2512/2015 год. на Софийски апелативен съд, с което е отменено решение № 488/19.03.2015 год. по т.д. № 8241/2013 год. на Софийски градски съд и вместо това е отхвърлен предявеният от етажните собственици иск, за установяване вписването на несъществуващо обстоятелство по партидата на [фирма] ООД в Търговския регистър, а именно – заличаване на дружеството, в резултат на приключило производство по ликвидация.

С определение № 648/14.07.2016 г., касационното обжалване е допуснато в хипотезата на чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК, по следните два въпроса: 1/ Обуславя ли наличието на висящо съдебно /исково или заповедно/ производство, образувано против обявено в ликвидация дружество, извод за съществуване на неуредени задължения от страна на ликвидиращото се дружество, респ. представлява ли наличието на това съдебно производство пречка по смисъла на чл. 273, ал. 1 ТЗ за приключване на ликвидацията и заличаване на търговеца от регистъра, воден от Агенция за вписванията? и 2/ След като кредитор на обявено в ликвидация дружество е образувал съдебно производство, за установяване на твърдени свои вземания към дружеството, необходимо ли е отделно предявяване на тези вземания, за да може кредиторът да се ползва от предвидената защита по чл. 272 ТЗ? Въпросите следва да бъдат обединени в общия въпрос: **Образувано и неприключило до вписване ликвидацията на търговското дружество и заличаването му в търговския регистър /висящо/ съдебно производство, относно спорно вземане на кредитор на ликвидиращото се дружество, достатъчно ли е да се приеме, че не са налице предпоставките на чл. 273, ал. 1 ТЗ за**

приключване на ликвидацията и заличаване на търговеца или и в тази хипотеза е необходимо предявяване на вземането, в срока по чл. 267 ТЗ?

Допълнителният селективен критерий по чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК е обоснован, предвид необходимост от внасяне на яснота по въпроса какво визиращ законодателят под „спорно задължение, в разпоредбата на чл. 272, ал. 3 ТЗ, и същото съобразимо ли е като неудовлетворено, при преценка на предпоставките на чл. 273, ал. 1 ТЗ за постановяване заличаване на дружеството в ликвидация, независимо от обстоятелството, дали е било предявено в срока по чл. 272, ал. 1, вр. с чл. 267 от ТЗ, доколкото е предмет на висящо съдебно производство между кредитора и ликвидирания се длъжник. Съвместното приложение на разпоредбите на чл. 267 ТЗ, чл. 272, ал. 3 ТЗ и чл. 273, ал. 1 ТЗ предпоставя затруднения от тълкувателен характер, чието преодоляване би било от значение за точното прилагане на закона и за развитието на правото.

Върховен касационен съд, първо търговско отделение, съобразно доводите и възраженията на страните и правомощията си по чл. 293 ГПК, намира следното:

Ищецът е предявил иск, с правно основание чл. 29 ЗТР, за установяване вписване на несъществуващо обстоятелство по партидата на ответника в Търговския регистър – заличаването му като търговец, в резултат на приключило производство по ликвидация. Ищецът твърди, че заличаването е постановено в противоречие с чл. 273, ал. 1 ТЗ – при неуредени задължения на ответника към етажните собственици в сградата, находяща се в гр.С., [адрес], за които вземания ищецът е инициирал заповедно производство по реда на чл. 410 ГПК. Същото е приключило /предвид първоначално постановен отказ/ с издадена заповед за изпълнение, но след вписване

заличаването на [фирма] ООД. Ищецът твърди, че преди инициране на заповедното производство е довел до знанието на управителя на дружеството, последващо назначен за ликвидатор, претенцията си и същата дори е била оспорена от последния, представяйки електронна кореспонденция в подкрепа на този факт. Не твърди да е предявявал вземане пред ликвидатора, след обявяване на поканата по чл. 267 ТЗ в Търговския регистър.

За да отхвърли иска въззивният съд е приел, че знанието за претенцията на ищеца от управителя и ответника, последващо назначен за ликвидатор, е ирелевантно, като действие предхождащо образуването на производството по ликвидация и доколкото ищецът не е предявил вземането си след поканата на ликвидатора и в шестмесечен срок от обявяването ѝ, съгласно чл. 272, ал. 1 вр. с чл. 267 ТЗ. Само по този начин длъжникът би могъл да е уведомен, че кредиторът му междуременно не се е отказал от претенцията си /оспорена след узнаването, като неправилно формирана по размер/, респ. какъв размер на същата се поддържа и след оспорването. Счел е, че доколкото и в протичащото едностранно заповедно производство ответникът не е бил /и не е могъл/ да бъде известен за претенцията на ищеца, висящността му към момента на заличаване на търговското дружество е също ирелевантна. С тези решаващи мотиви е обоснован и крайният извод, че преценката за липса на неуредени задължения на ликвидиращото се дружество е вярна, респ. са били налице предпоставките на чл. 273, ал. 1 ТЗ за заличаването му.

Видно е, че въззивният съд е отрекъл значението на образувано и висящо съдебно производство, при преценка на предпоставките на чл. 273, ал. 1 ТЗ, респ. приел като задължително условие за удовлетворяването предявяването на вземането, в срока по чл. 272, ал. 1 вр. с чл. 267 ТЗ.

По правния въпрос:

За да се даде отговор на правния въпрос, следва да се извърши съвместно тълкуване на относими разпоредба от Глава XVII- та на ТЗ. Така чл. 267 ТЗ задължава ликвидаторите, след обявяване прекратяването на дружеството, да поканят неговите кредитори да предявят вземанията си. Поканата се отправя писмено до **известните кредитори** и се обявява в търговския регистър. Обявяването на поканата за предявяване на вземания в търговския регистър законът обвързва с последващ 6 – месечен срок, в който не може да се пристъпи към разпределяне на имуществото - чл. 272, ал. 1 ТЗ. Когато кредитор, който е уведомен, не предяви вземането си, дължимата сума се влага в банка на негово име – чл. 272, ал. 2 ТЗ. Ако някое задължение е спорно, имуществото се разпределя само след като се даде обезпечение на кредитора – чл. 272, ал. 3 ТЗ.

Разпоредбите провокират множество въпроси: 1/ кои кредитори се считат „известни“; 2/ на кои известни кредитори ликвидаторът дължи писмено уведомяване - на такива с безспорни вземания или и на кредитори със спорни вземания; 3/ кои кредитори са със „спорни“ вземания – за които са налице висящи съдебни или арбитражни производства по установяване на вземанията им или е достатъчно фактическото съществуване на спор между длъжник и кредитор; 4/ какви са последиците от несъобразяване на ликвидатора при разпределение на имуществото с предявено безспорно или спорно вземане. Отговорът на тези въпроси би предпоставил и отговора на настоящия правен въпрос.

За да се отговори следва да се изхожда от целта на производството по ликвидация – извънсъдебно, по правило доброволно, прекратяване на търговското дружество, с разпределяне на имуществото му, но само след удовлетворяване на неговите кредитори, както и на установената от

законодателя дължима от ликвидатора в производството грижа – на добрия търговец /чл. 269 ТЗ/. Грижата на добрия търговец е по-засилена спрямо грижата на добрия стопанин грижа – това е онази грижа, която добрият, почтен и опитен търговец обикновено проявява по отношение задълженията си, грижа, отчитаща добрите професионални стандарти, мярка за която не е всеки, а добрият представител на професията. Същевременно подлежи на съобразяване и принципа за дължимо добросъвестно упражняване на права и задължения от всички правни субекти, както и за равнопоставеност на същите.

Безспорно „известни“ са всички кредитори, чиито вземания фигурират в търговските книги на дружеството в ликвидация или за които ликвидаторите обективно са могли да узнаят /напр. от разменена търговска кореспонденция, влезли в сила съдебни или арбитражни решения, независимо от неотразяването им в търговските книги и др./. Доколкото се визират „известни кредитори“ и по аргумент от последиците на чл. 272, ал. 2 ТЗ, предвидени за „уведомените“ кредитори, очевидно законодателят има предвид **безспорни кредитори** на длъжника – **такива на които нещо със сигурност дължи**. Това следва и от съдържанието на длъжимото по чл. 267 ТЗ уведомяване – покана за предявяване на вземанията. Очевидно подобна покана конфронтира с позиция на оспорване на вземането от длъжника. По своята същност поканата за определено действие предполага съгласие за съответно поведение на насрещната - канещата - страна, каквото поведение оспорването на вземането от длъжника изключва. В аспект на длъжимата грижа на добрия търговец, обаче, настоящият състав приема, че наличието на **безспорно за длъжника основание** за вземане на кредитор, при спор единствено досежно размер, обезпечения или привилегии, предпоставя също

качество „известен“ кредитор. Същото разрешение следва да се приеме и при съществуващо между страните правоотношение, предполагащо възмездност, но незнание на длъжника относно конкретното вземане на това основание /напр. задължения към енергоснабдителни дружества, топлофикация, ВиК - от търговските си книги длъжникът е в известност какво е плащал/. Следователно, по мнение на настоящия състав, чл. 267 ТЗ изисква изрично писмено уведомяване на известните безспорни кредитори на длъжника в ликвидация, като безспорност може да е налице и само досежно основанието на вземането, респ. да е налице спор относно конкретния му размер, обезпечения или привилегии или незнание на длъжника за размера му. Във всички тези случаи, добросъвестният ликвидатор, действащ с грижата на добрия търговец, дължи писмено уведомяване на кредитора. Във всички останали случаи – неизвестните и изцяло спорни за длъжника в това им качество - кредитори следва да положат дължимата грижа за собствените си работи, респ. търговците - грижата на добрия търговец, като следят състоянието на длъжника и предявят вземанията си в срока по чл. 272, ал. 1 ТЗ, след обявяване на поканата в търговския регистър.

Целта на поканата, вкл. обявяването ѝ в търговския регистър, е единствено довеждане до знанието на дружеството наличието на вземане. Глава XVII на ТЗ не обвързва изтичането на 6-месечния срок от обявяване поканата в търговския регистър, съгласно чл. 272, ал. 1 ТЗ, с преклузия за удовлетворяване на вземанията /за разлика от производството по несъстоятелност – чл. 739, ал. 1 ТЗ/. Аргумент за това е както липсата на съответна изрична разпоредба с тези последици, така и нормата на чл. 272, ал. 2 ТЗ, според която уведомените кредитори, непредявили вземанията си, не губят правото да ги получат, а ликвидаторът се задължава да вложи в банка,

на тяхно име, дължимите суми. Доколкото правните субекти следва да бъдат равнопоставени, непогасяването на правото на удовлетворяване за известните и безспорни кредитори /които именно визира чл. 272, ал. 2 ТЗ/ следва да се предостави реципрочно и на останалите, при липса на изрична правна норма в противен смисъл. Оттук следва, че и да не е предявил вземането си даден кредитор, доколкото претендирането му е станало известно на длъжника в ликвидация, респ. ликвидатора **преди разпределението на имуществото** - вкл. чрез междуременно или предходно заведено съдебно или арбитражно производство, същият би могъл да участва в разпределението, стига вземането му да би било признато от длъжника, респ. скрепено със сила на пресъдено нещо. При липса на изрично законодателно разрешение /вкл. за т. нар. „висяща“ или „ограничена правосубектност“ на заличен търговец, за нуждите на висящи към момента на заличаването му спорове, по които е страна/, настоящият състав споделя становището, че приключването на производството по ликвидация следва да изчака разрешаването на правния спор, с предходно заделяне на имущество в обезпечение на спорното вземане /чл. 272, ал. 3 ТЗ/. По този начин не биха били препятствани интересите на останалите кредитори от навременно удовлетворяване на техните вземания.

Така отговорът на първите три подвъпроса е следният:

„Известни“ следва да се считат всички кредитори, за които са налице данни в търговските книги на длъжника в ликвидация или знание за вземането на които е обективно достигнало до същия, респ. до ликвидатора и не се оспорва. Писмена покана за предявяване на вземанията ликвидаторът дължи на известните му безспорни кредитори, каквито са и кредиторите, чието вземане не се оспорва по основание, макар да е спорно по размер, обезпеченост или привилегии. Водещо в очертаване кръга на уведомяваните е

качеството „кредитор“, не и обективното съдържание на вземането и идентичност на същото с представата на длъжника. Всички останали – неизвестни на длъжника или спорни по основание – оспорвани изобщо като възникнали или все още съществуващи – вземания, кредиторите следва да предявят в срока по чл. 272, ал. 1 ТЗ. Дори, обаче, да не са предявени спорните вземания в срока по чл. 272, ал. 1 ТЗ, ако е налице висящо съдебно или арбитражно производство за установяването им, за което длъжникът в ликвидация, респ. ликвидатора са в известност, тези кредитори участват в разпределението, съгласно предвиденото в чл. 272, ал. 3 ТЗ – със заделяне на имущество в обезпечение на вземането им до установяването му със сила на пресъдено нещо. Ако спорно вземане не е предявено в срока по чл. 272, ал. 1 ТЗ, нито е станало известно на длъжника в ликвидация, респ. ликвидатора до извършване разпределение на имуществото, вкл. като предмет на висящ съдебен или арбитражен спор, кредиторът – не проявил достатъчна дължима грижа за собствените си работи, респ. грижата на добрия търговец - следва да понесе последицата да се удовлетвори от остатъчно имущество, ако такова изобщо е налице, след удовлетворяване на всички кредитори и преди заличаване на търговеца, в случай че до този момент вземането му би било установено със сила на пресъдено нещо, респ. от възможност за възобновяване на производството, при откриване на ново имущество след заличаване на търговеца /чл. 273, ал. 2 ТЗ/. Спорно е не само вземане, за чието установяване е налице висящо съдебно или арбитражно производство, но и такова, по което обективно съществува спор между длъжник и кредитор, за възникването му изобщо или съществуването му към момента на ликвидацията.

Последният от подвъпросите визира хипотезата на предявено надлежно или сведено до знанието на ликвидатора безспорно или спорно вземане на кредитор и последиците от неприлагане разпоредбата на чл. 272, ал. 3 ТЗ за спорното, аналогично и неприлагането на ал. 2 на същата при безспорно, но непредявено в срока по чл. 272, ал. 1 ТЗ вземане на кредитор. В решение № 45 по т.д. № 4/2011 год. на I т.о. на ВКС се приема, че обективната липса на предпоставките за приключване на производството по ликвидация, съгласно чл. 273, ал. 1 ТЗ – уреденост на всички задължения и разпределеност на имуществото на дружеството, независимо от оповестяване съществуването им в доклада на ликвидатора, предпоставят порок на вписаното заличаване на търговеца, а именно - вписване на несъществуващо обстоятелство – заличаването на търговеца, като обективно реализирана цел на производството по ликвидация. Настоящият състав споделя това разбиране, което и с оглед гореизложеното следва да се приложи и извън тясната хипотеза в цитираното решение – предявено, макар и спорно вземане - т.е. и в случаите, когато ликвидаторът е бил длъжен да уведоми кредитори с безспорни, вкл. само по основание вземания, но не ги е уведомил и не е разкрил сметки на тяхно име, с влагане на дължимите суми или е бил в известност за висящи съдебни или арбитражни производства за установяване вземания на кредитори, но не е заделил имущество в обезпечение на вземанията им. Подобна последица отговаря на целта на производството и е в унисон с дължимата от ликвидатора грижа на добрия търговец, като би предотвратила злоупотребата с прибързано заличаване на търговци в ликвидация, преди приключване на споровете за установяване на вземанията им, а и осигурява приключване на съответните производства, при възстановена правосубектност на дружеството – последица, която в производство по чл. 273, ал. 2 ТЗ не би била постижима. Възобновяване на

производството в тази хипотеза би било приложимо само за надлежно предявили вземанията си и съответно съобразени от ликвидатора, но останали неудовлетворени при разпределението на имуществото кредитори, в случай на открито ново имущество за разпределение /напр. неизвестно или пропуснато при разпределението имущество или заделено по чл. 272, ал. 3 ТЗ, без обективно постигнат резултат до заличаването на търговеца – хипотезите на имущество, чието придобиване е поставено в зависимост от настъпването на отлагателно условие и срок, което е било предмет на съдебен спор по предявен от дружеството в ликвидация иск или е било заделено по чл. 272, ал. 3 ТЗ и искът на кредитора е отхвърлен, са предпоставени от правосубектност на търговеца – страна в производството, каквато след прекратяването със заличаване, не е налице/. Както вече се посочи, настоящият състав споделя становището за разрешаване на висящите спорове относно вземанията на кредитори, аналогично на тези в защита на права на ликвидиращото се дружество, преди приключване на производството по ликвидация и заличаване на търговеца, доколкото законодателят не би дал изрично разрешение на проблема de lege ferenda.

В обобщение и след дадения отговор на значимите преюдициални въпроси, отговорът на правния въпрос е:

Образувано съдебно /или арбитражно/ производство с предмет спорно вземане на кредитор, би било достатъчно за съобразяването му при разпределение имуществото на ликвидиращото се дружество, със заделяне на имущество, в обезпечение на вземането, съгласно чл. 272, ал. 3 ТЗ, дори и без предявяване на вземането в срока по чл. 272, ал. 1 ТЗ, ако дружеството в ликвидация, респ. ликвидаторът са били в известност за образуването на производството до извършване разпределение на

имуществото. В противен случай и ако този факт би бил узнат след разпределението, но преди прекратяването на производството по ликвидация и заличаване на търговеца, съответният кредитор може да се удовлетвори от наличен остатък или /и ако би било установено вземането му със сила на присъдено нещо или е налице последващо признание на длъжника/ да иска възобновяване на производството, при наличие на новооткрито имущество /чл.,273, ал. 2 ТЗ/.

По основателността на касационната жалба:

В настоящия случай вземането на ищците произтича от дължими от ответника, като етажен собственик, такси за управление и поддържане на общите части на етажната собственост, за периода април – декември 2012 година. Не е установявана известност на вземането, съгласно търговските книги на дружеството. Доколкото ответникът не оспорва качеството си на етажен собственик за периода на начислено задължение, а такси за покриване разходите по управление и поддържане на общите части на етажната собственост са дължими по закон /чл. 6, ал .1, т. 10 от ЗУЕС/, следва да се приеме знание за съществуващо основание на дължимо към етажната собственост плащане, т.е. е налице преждеупоменатата хипотеза на „известност“ на кредитора, която, макар и спорна по отношение размера на вземането, не е следвало да се пренебрегне изцяло в производството по ликвидация. Образованото заповедно производство не е достигнало до знанието на ответното дружество, респ. на ликвидатора, до заличаването на дружеството в търговския регистър, но преждеупоменатата известност на вземането на кредитора, макар и само по основание, е предпоставяла писмена покана до кредитора, респ. изплащане или превеждане признавания размер по сметка на ищците. Като не е сторено това, заличаването е извършено при

несъществуващи към същия момент предпоставки по смисъла на чл. 273, ал. 1 ТЗ за приключване на производството по ликвидация – липса на неудовлетворени кредитори, респ. вписаното обстоятелство по заличаване на търговеца е несъществуващо и установяването му, с уважаване на настоящия иск, предполага заличаване на заличаването, съответно - възобновяване правосубектността на ответника, което би позволило и последващо установяване вземането на ищците със сила на присъдено нещо, в случай, че би продължило оспорването му.

Следователно, въззивното решение се явява постановено в противоречие с материалния закон – чл. 29 ЗТР вр. с чл. 273, ал. 1 вр. с чл. 267 и чл. 272 от ТЗ – и следва да бъде отменено, като се уважи искът на ищците.

10. Законът императивно задължава организациите за колективно управление на авторски права да разпределят и изплащат всички средства, получени от ползвателите, на носителите на авторски права, след удържане на необходимото за своята дейност – чл. 40, ал. 6 ЗАПСП.

Непотърсването на дължимите средства от авторски възнаграждения от страна на авторите в съответен срок, определен с решение на ОС на организациите за колективно управление на авторски права, не е основание за разпореждането с тях от страна на последните.

Липсата на наследници след смъртта на автора се урежда също императивно в разпоредбата на чл. 33 ЗАПСП – в този случай авторското право преминава върху държавата, която го упражнява до изтичане на срока чрез Министерство на културата, а при заварено от смъртта на

носителю му членство в организация за колективно управление на авторското право – правото само се упражнява в същия срок от тази организация за нейна сметка.

Чл. 33 ЗАПСП

Чл. 40, ал. 6 ЗАПСП

Решение № 166 от 10.10.2017 г. по търг. дело № 2580/2016 г., II т. о., докладчик съдия Боян Балевски

Производството е по чл. 290 от ГПК.

Образувано е по касационна жалба от страна на пълномощника на Сдружение [име] със седалище С. срещу решение № 1729 от 10.08.2016 г. на САС по т.д. №4717/2015 г. С обжалваното решение въззивният съд е отменил първоинстанционното решение № 64/13.01.2015 г. по т. д. № 1471/2014 г на СГС, Т.О., постановено в производство по чл. 26, ал. 6 ЗЮЛНЦ/в ред. ДВ бр. 41/2001/ и е уважил иска на С. М. И. срещу касатора за отмяна на решението взето от Общото събрание на Сдружение [име], което е проведено на 06.02.2014 г. и което гласи: ”Във фонд „Резервен” да се заделят възнаграждения за изпълнителски права, които не са потърсени от членовете на сдружението или техни наследници в продължение на пет години след постъпването им в партия за изплащане и след надлежното им уведомяване,

както и за изпълнители, които нямат наследници и след решение на ОС за прехвърлянето на тези суми към фонда”.

С определение №272 от 26.04.2017 г., постановено по настоящото дело, въззивното решение е допуснато до касационно обжалване на основание чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК по обуславящия изхода на делото правен въпрос: *за правото на организациите за колективно управление на авторски права да сметат за неподлежащи на разпределение суми, постъпили от: възнаграждения за изпълнителски права, които не са потърсени от членовете на сдружението или техни наследници в продължение на пет години след постъпването им в партида за изплащане и след надлежното им уведомяване, както и за изпълнители, които нямат наследници и да вземат решение чрез Общото си събрание относно използването на тези суми, доколкото така поставеният въпрос е от значение за точното прилагане на закона и развитие на правото.*

Върховният касационен съд, Търговска колегия, второ отделение, след преценка на данните по делото и съобразно правомощията си по чл. 290 и сл. от ГПК констатира следното:

За да постанови обжалваното решение, въззивният съд е приел, че атакуваното по реда на чл. 25, ал. 6 ЗЮЛНЦ решение, взето от Общото събрание на Сдружение [име], проведено на 06.02.2014 г. и което гласи: ”Във фонд „Резервен” да се заделят възнаграждения за изпълнителски права, които не са потърсени от членовете на сдружението или техни наследници в продължение на пет години след постъпването им в партида за изплащане и след надлежното им уведомяване, както и за изпълнители, които нямат наследници и след решение на ОС за прехвърлянето на тези суми към фонда” противоречи на императивната правна норма в разпоредбата на чл. 40, ал. 6,

изречение второ от ЗАПСП, според която, организациите за колективно управление на авторски права не могат да реализират печалба и са длъжни да разпределят и изплащат всички средства, получени от ползвателите между носителите на авторски права, след като удържат необходимото за своята дейност. Според решаващия спора въззивен съдебен състав, с атакуваното решение на ОС на сдружението се достига до придобиване от страна на същото на права върху получените възнаграждения на членовете му за ползване на техните авторски произведения, което е несъвместимо с целта на организациите за колективно управление на авторски права, при положение, че тези организации нямат право да реализират печалба. С оглед изложеното, съдът е уважил иска на С. М. И. срещу касатора за отмяна на решението взето от Общото събрание на Сдружение [име].

По отговора на правния въпрос и основателността на касационната жалба:

Разпоредбата на чл. 40, ал. 6 ЗАПСП гласи, че организациите за колективно управление на авторски права не могат да реализират печалба и са длъжни да разпределят и изплащат всички средства, получени от ползвателите между носителите на авторски права, след като удържат необходимото за своята дейност. Така вменените от законодателя задължения на тези организации произтичат от тяхната същност на юридически лица с нестопанска цел, т.е. такива които извършват стопанска цел и нямат стремеж да реализират печалба. Тези организации имат за цел управлението на авторските права на своите членове, което се състои в предоставяне на лиценз на ползвателите на тези права, одит на последните, мониторинг на използването на правата, събиране на приходите от упражняването на тези права и разпределение на дължимите суми сред носителите на тези права

/пар. 2 от Директива 2014/26ЕС на Европейския парламент и Съвета от 26.02.2014 г.-нетранспонирана от РБ в срока за това-10.04.2016 г./. С оглед последната цел, само обективни причини, т.е. такива, които са извън контрола на организацията за колективно управление на авторските права, могат да обосноват забавяне на разпределението и плащането на носителите на тези права, напр. невъзможност да се установи идентичността или местонахождението на лицата-носители на авторските права, и то след предприемане на разумни и стриктни мерки за тяхното издирване от страна на организациите за колективно управление на авторските права /чл. 13, т. 2 във връзка с пар.29 от същата директива/. Само в тези хипотези могат да се вземат решения от организациите за използване на такива суми от самите тях.

Решението, взето от Общото събрание на Сдружение [име], което е проведено на 06.02.2014 г., е прието преди приемане на Директива 2014/26ЕС на Европейския парламент и Съвета от 26.02.2014 г. - нетранспонирана от РБ в срока за това- до 10.04.2016 г., а жалбата срещу него е подадена в съда на 06.03. 2014 г., т.е. преди изтичане на срока за транспониране. Следователно тази директива, на чиито разпоредби /чл. 13, т. 2/ се основават доводите на касатора в касационната жалба, е неприложима. Отделно от това, само обективни причини, т.е. такива, които са извън контрола на организацията за колективно управление на авторските права, могат да обосноват забавяне на разпределението и плащането на носителите на тези права, напр. невъзможност да се установи идентичността или местонахождението на лицата-носители на авторските права, и то след предприемане на разумни и стриктни мерки за тяхното издирване от страна на организациите за колективно управление на авторските права и само в тези хипотези могат да

се вземат решения от организациите за използване на такива суми от самите тях.

Следователно липсва правно уредена възможност, да се приеме решение от страна на организация за колективно управление на авторски и сродни права, че за възнаграждения за изпълнителски права, които не са потърсени от членовете на сдружението или техни наследници в продължение на пет години след постъпването им в партия за изплащане и след надлежното им уведомяване, както и за изпълнители, които нямат наследници могат да се вземат решения от организациите за колективно управление на авторски права за използване на такива суми от самите тях чрез прехвърлянето им във фонд "Резервен". *Законът императивно задължава тези организации да разпределят и изплащат всички средства, получени от ползвателите, на носителите на авторските права, след удържане на необходимото за своята дейност - чл. 40, ал. 6 от ЗАПСП. Непотърсването на дължимите средства от авторски възнаграждения от страна на авторите в съответен срок, определен с решение на ОС на организациите за колективно управление на авторски права, не е основание за разпореждането с тях от страна на последната. Липсата на наследници след смъртта на автора се урежда също императивно в разпоредбата на чл. 33 от ЗАПСП - в този случай авторското право преминава върху държавата, която го упражнява до изтичане на срока чрез Министерство на културата, а при заварено от смъртта на носителя му членство в организация за колективно управление на авторското право- правото само се упражнява в същия срок от тази организация за нейна сметка.*

С оглед изложеното касационната жалба е неоснователна: обжалваното съдебно решение, с което е отменено първоинстанционното решение и вместо

него е постановено отмяна на решението взето от Общото събрание на Сдружение [име], което е проведено на 06.02.2014 г. със съдържание: "Във фонд „Резервен” да се заделят вознаграждения за изпълнителски права, които не са потърсени от членовете на сдружението или техни наследници в продължение на пет години след постъпването им в партида за изплащане и след надлежното им уведомяване, както и за изпълнители, които нямат наследници и след решение на ОС за прехвърлянето на тези суми към фонда” се явява законосъобразно и следва да се остави в сила.